

Uredništvo: Ljubljana, Saveljeva ulica 6. — Telefon št. 3122, 3123, 3124, 3125, 3126. Inzeratni oddelek: Ljubljana, Selenburgova ul. — Tel. 3492 in 2492. Podružnica Maribor: Gosposka ulica št. 11. — Telefon št. 2455. Podružnica Celje: Kocenova ulica št. 2. — Telefon št. 190. Podružnica Jesenice: Pri kolodvoru št. 100. Podružnica Novo mesto: Ljubljanska cesta št. 42. Podružnica Trbovlje: v hiši dr. Baumgartnerja.

JUTRO

Ponedeljska izdaja „Življenje in svet“

Uredništvo:

Ljubljana: Knažjeva ulica 5. Telefon št. 3122, 3123, 3124, 3125 in 3126. vsak ponedeljek zjutraj. — Naroča se posebej in velja po pošti prejemana Din 4.—, po razračunih dostavljena Din 5.— mesečno.

Maribor: Gosposka ulica 11, Telefon št. 2440.

Celje: Strossmayerjeva ul. 1, Tel. 65.

Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi po tarifi.

Kočljiv položaj generala Franca

Ako se mu ne posreči zavzeti v nekaj dneh Madrida, je povsem mogoče, da bo postal položaj njegove vojske nevzdržljiv

London, 22. novembra. AA. »Sunday Times« piše o položaju v Španiji med drugim: Če nacionalisti v nekaj dneh ne bodo zavzeli Madrida, ki se lahko položaj generala Franca zelo poslabša. Sedaj troši svoje sile okrog Madrida, ki sam nima nobenega vojskega pomena več in tudi ne političnega. Njegov padeč bi pomenil za nacionaliste le moralno zadoščenje. Njegove prometne zveze z ozirom so speljane po kraljih, v katerih red in mir še nista obnovljena in v katerih oblast Francovega režima še ni definitivno utrjena. Poleg tega se bliža zima in španske gore so že deloma pod snegom. Vse to kaže, da bo moral general Franco morda predrago plačati zmago, ki mu ne bo prinesla ničesar drugega razen madridske podrtje. Glavni poveljnik nacionalistov zaradi tega ne pripisuje svojim metodam nikake krivde, nego vrača vse le na okoliščine, da je še vedno omogočen tranzit ruskega vojnega in drugega materiala za republikansko vladno preko Barcelone.

General Franco pravi, da je to velik skandal, vendar je težko reči, da bi bile te dobave večji skandal, kakor je uvoz vojnega materiala iz drugih držav za nacionalistično vojsko. Grožnja generala Franca, da bodo nacionalisti bombardirali Barcelonsko luko, dokazuje, da ne razpolagajo z zadostnimi pomorskimi silami, da bi se lahko zadovoljili le z efektivno blokado tega pristanišča. Po mednarodnem vojnem pravu ne more nobena nevtralna država priznati blokade, ki jo napove ena izmed obeh vojskajočih se strank, če dejansko ni sposobna efektivno svoje napovedi tudi izvršiti. Spričo tega se sleherni dejanje, ki bi ga nacionalistične ladje pod pretvezo blokade podvezle napram nevtralnim ladjam (zadrževanje zaradi preiskave, nasilna preusmeritev plovnice smeri, zaplenba ladje itd.) ni smatrati za ničesar drugo kakor za običajno piratstvo.

Ob koncu pravi list: Upati je treba, da general Franco ne bo še bolj zapletel stvari s tem, da bi napadel glavno mesto Katalonije, sedaj, ko Madrida še ni zavzel. Če general Franco ni le dober oficir nego tudi državnik, se bo odločil za ureditev španskega problema na federativni osnovi in če je dober španski patriot, bo moral spoznati, da bi bila to tudi dejansko najboljša ureditev, pa bo nekega dne še hvaležen Angliji in Franciji, da se nista vmešavali v špansko državljansko vojno, bolj hvaležen kakor pa mu sedaj narekujejo morebitni razlogi, da je hvaležen drugim državam, ki so želele za njegovo deželo le to, da bi posnela od njih svojo novo državno ureditev.

Poročilo obrambnega poveljstva

Madrid, 22. novembra. AA. Današnji komunikacije poveljstva madridske obrambe pravi, da so republikanski oddelki v okraju Casa de Campo razpršili nacionalistične čete, v vseučiliškem okraju pa zavzele nove postojanke. V okraju Carabanchelu so pregnale maroške oddelke z njihovih postojank. Republikanske čete so zavzele tudi okraj de la Velasquez.

Demanti o uspehih Francove vojske

Lizbona, 22. novembra. AA. Poslednje vesti, po katerih so nacionalisti dosegli v Madridu nove uspehe, se splošno demantirajo. »Diario de Lisboa«, ki ima svojega poročevalca v glavnem stanu nacionalistov, poroča, da so republikanske čete na vsej madridski fronti prešle v protinapad, ki je bil posebno strahovit v predmestjih Carabanchela, Usera in Esaurero. Slabo vreme je držalo nacionalistična letala, da niso mogla prihiti na pomoč nacionalistični pehoti, ki je imela zaradi tega velike izgube. Po nekem italijanskem poročilu je bilo nacionalistično letalstvo ojačeno z nekaj eskadriljami letal iz Seville. Republikanske letalske sile v Madridu so bile v zadnjem času napram nacionalističnim v veliki premoči.

Iz nacionalističnega tabora

Rabat, 22. novembra. AA. Radijska postaja v Cadizu je snoči objavila: Na madridskem bojišču je potekel dan brez posebnih operacij zaradi močnega dežja in silnega vetra. Salanzuela, 22. novembra. AA. Vrhovno poveljstvo nacionalistične vojske je v pretekli noči izdalo komunikacije, v katerem potrjuje poročilo, ki ga je razglasil general Queipo de Llano nekoliko prej po radiju. Razen podatkov, ki jih je objavil omenjeni general, navaja poročilo, da so nasprotniki s pomočjo ruskih tankov skušali zavzeti monopolsko palačo. V severnem odseku so napadli okraj Casa de Manpo. Oba napada sta bila odbita in so nasprotniki izgubili mnogo svojih ljudi. Na asturski in na južni fronti ni bilo važnejših dogodkov.

Nova Francova taktika?

Pariz, 22. novembra. o. »Figaro« poroča, da namerava general Franco v borbi za Madrid opustiti dosedanja vojni načrt. Prenehal bo z ofenzivami na mesto samo, da se mu ne bi prizadejala še večja škoda, zato pa bo poizkusil Madrid popolnoma obkrožiti in ga oblegati. Pričakovati je, da bodo sedaj nacionalisti skušali prodrati okrog Madrida proti vzhodu in odrezati zadnje zveze med Madridom na eni in Barcelono in Valencijo na drugi strani.

Junaška smrt vodje sindikalistov

Po vestih iz Valencije je general Mijao sporočil madridski vladi, da je pretekli petek padel voditelj iberških anarho-sindikalistov Derruti, poveljnik katalonskega anarhističnega bataljona. Vlada je vodstvu takoj izrazila svoje sožalje. Pri Derrutijevem pogrebu je vlado zastopal minister Garcia Oliver. Derruti se je zelo odlikoval tudi v bojih na aragonski fronti.

Infant Alfonz justificiran

London, 22. novembra. d. Reuterjev urad je objavil dve vesti iz Hendaya in iz Burgosa, po katerih sta v španski državljanski vojni izgubila življenje dva bourbonska princa. Po vesti iz Hendaya je bil princ Alfonz Bourbonški iz španske kraljevske rodbine usmrčen v madridski vojni jejnišnici, kjer so ga imeli zaprtega kot talca, po vesti iz Burgosa pa je princ Alfonz Bourbon-Orleans, ki se je boril v vrstah nacionalističnega letalstva, padel na madridski fronti.

Oba princa sta bila sorodnika bivšega španskega kralja Alfonza XIII. Princ Alfonso Bourbonški je bil v 43. letu starosti ter zapuščal vdovo in dva sinova, stara 10 in 9 let. Princ Alfonz Bourbon-Orleans, ki je bil star 24 let, je odpotoval pretekli mesec s svojim mlajšim bratom princem Alvarom iz Anglije preko Lizbone v Španijo. Prej je bil zaposlen v neki angleški tvornici kot inženjer pod imenom mister A. Orleans ter se je šele letos poletni naučil letanja. Bil je sin bratrance Alfonza XIII. in pravnik angleške kraljice Viktorije. O vzroku njegove smrti poroča »Daily Express«, da se mu je pokvaril motor letala, zaradi česar se je letalo pri pristanku prevrnilo in so vsi trije letalci v njem zgoreli.

Reorganizacija katalonske vojske

Barcelona, 22. novembra. AA. Prvi svetnik katalonske vlade Tardellas je izjavil novinarjem, da organizira katalonska vlada sedaj divizijo, ki bo urejena, kakor divizije madridske vlade. Te dni bo vlada izdala nov vojaški zakon, ki naj pogoji disciplino in odgovornost. Vsi se morajo zavedati, da se morajo v sedanjem trenutku vsa po velja izvesti z največjo naglico. Katalonski državljani letnika 1934-35, ki še niso v vojski, se morajo takoj prijaviti vojaškim oblastem.

200 ruskih letal za rdeče

London, 22. novembra. o. Po zadnjih vestih iz Madrida so republikanci prejeli te dni 200 najmodernejših letal iz Rusije.

Vse trgovske ladje zaplenjene

Madrid, 22. novembra. br. Za okrepitev obrambe na morju, je madridska vlada zaplenila vse španske trgovske ladje, ki bodo zasilno opremljene s topovi in drugimi potrebščinami za obrambo španskih luk ter varstvo transportov orožja in vojaških potrebščin ter živil za madridsko vladno.

Francov dogovor z Italijo za pomoč pri blokadi Barcelone

Pariz, 22. novembra. d. »Oeuvre« poroča iz Rima, da je Ramon Franco, brat španskega generala, ki je prisel v Italijo, sklenil v imenu španske nacionalistične vlade s Mussolinijem pogodbo, po kateri bo Italija nudila pri blokadi Barcelone vojaško pomoč. Po tem načrtu bi dala italijanska vlada nacionalistom na razpolago 15 podmornic za njihovo ekspedicijo. V arzenalu v Speziji natovarjajo neprestano oklopne avtomobile, dočim je te dni odplulo iz Livorna, Genove in Civite Vecchie 12 parnikov, ki so polni vojnega materiala in vozijo s seboj tudi strupene pline. 50 letal, ki naj bi jih prejela španska nacionalistična vlada iz Italije na podlagi pogodbe z Ramonom

Francom, še ni dogotovljenih. Gre za Capronijeva letala tipa Romeo 37, katerih vsako je opremljenih s tremi strojnimi.

Da bi podprla blokado, zbira Italija že več dni svoje letalske sile na Sardiniji. Ratega so v Rimu zelo živahno na delu, da bi zbrali nove prostovoljce za pomoč Francovu četam, ki so bile pri obleganju Madrida močno reducirane. Zdi se, pravi »Oeuvre« dalje, da imajo fašistične organizacije precej truda pri pregovarjanju italijanskih brezposelnih, da bi se javili kot prostovoljci v Francovo tujsko legijo, vendar pa ni izključeno, da bodo v Rimu in Berlinu zbrali potrebne čete.

Anglija v obrambi svojih interesov

Sprtima španskima taboroma bo priznan značaj vojujočih se strank — Potreba določitve zaščitnih nevtralnih con ob španski obali

London, 22. novembra. o. Tukajšnji politični krogi napovedujejo, da bo angleška vlada objavila v najkrajšem času službeno izjavo, s katero bo priznala obema španskima taboroma značaj vojujočih se strank, da ne bi bile vojaške operacije, ki jih napovedujejo nacionalisti proti Barceloni in ostalim španskim lukam, mednarodno-pravno brez vsake podlage, zaradi česar bi se morale smatrati za pomorsko roparstvo. Obenem bo Anglija zahtevala, da se v Taragoni, Alicantu, Valenciji, Barceloni in še nekaterih drugih španskih lukah določijo zaščitne nevtralne cone, v katere se bodo lahko zatekle inozemske ladje, kakor tudi, da nacionalisti in republikanci pravočasno obvestijo vrhovno poveljstvo angleškega vojnega brodarja na Malti ter angleškega generalnega konzula v Barceloni o vseh večjih akcijah, na katere se pripravljajo v lukah. Tudi se mora pred blokado ene ali druge luke določiti zadosten rok za evakuacijo angleških in drugih državljanzov. Angleška vlada bo ob enem vztrajala še nadalje pri svoji najstrožji nevtralnosti glede Španije.

Nemci v skrbeh

Berlin, 22. novembra. Oficijozna »Diplomatische Korrespondenz« se v daljšem članku bavi z mednarodnim položajem v zvezi z dogodki v Španiji in piše med drugim: Proučevanje španskega problema kaže, da so branitelji Madrida na vsej fronti inozemci. Po preokretu, ki je nastal zadnje dni, se je mednarodni položaj zaradi Španije zelo poostrel in zbuja resne skrbi. Od Moskve proti evropski civilizaciji izvršeni napad predstavlja le del velikega programa. Kršitev nevtralnosti napram Španiji s strani Moskve jasno kaže, da je Rusija pripravljena v danem primeru prečiniti besedo ter iti preko vseh protestov. Spričo tega je ra-

zumljivo, da države, ki se zavedajo svoje odgovornosti napram Evropi iščejo sredstva in pota, da preprečijo nadaljnjo ekspanzijo boljševizma v Evropi.

Sklicujoč se na poročila angleškega tiska, zlasti »Daily Mail«, dokazuje pisec dalje, da stoji za Madridom mednarodna armada, ki jo vodijo ljudje, preizkušeni v državljanski vojni drugod. V Madridu se nahajata dve brigadi moskovskih agentov, ki vodijo komunistično akcijo. Ko bo končana vojna v Španiji, se bodo te brigade, izpopolnjene z novimi izločanimi agenti, razšile po vsej Evropi, da zanelijo povsod boljševiški požar, v takem položaju je pač dolžnost Nemčije, da podpre z vsemi sredstvi one, ki se bore proti komunizmu. Položaj je resen, toda lahko postane še resnejši, če zmaga komunizem v Španiji in se zasidra ob Sredozemskem morju.

Zastopnik Nemčije pri Francovi vladi

Berlin, 22. novembra. AA. Za odpravnika poslov pri vladi generala Franca v Salamanci je imenovan general na razpoloženju Faupel, ki je bil doslej predsednik iber-ameriškega zavoda v Berlinu. General Faupel je bil svoječasnno šef generalnega štaba Hindenburgove armade. Pozneje je bil v glavnem generalnem štabu, zadnje čase pa je bil poverjen s posebnimi misijami ter spada tudi njegovo sedanje imenovanje v vrsto takih posebnih misij.

Tudi Vatikan priznal Francovo vladno

Rim, 22. novembra. o. Politični krogi napovedujejo, da bo po zgledu Italije in Nemčije sedaj tudi Vatikan priznal Francovo vladno kot edini zakoniti režim v Španiji.

Požar v francoskem mestu

V Angersu je požar vpepelil 20 hiš, zgodovinsko katedralo in dva samostana

Pariz, 22. novembra. d. Včeraj popoldne je izbruhnil v mestu Angersu, 300 km južno-zahodno od Pariza, ogromen požar. Najprej je nastal ogenj iz doslej še neugotovljenih vzrokov v neki veliki trgovini, od koder se je razširil na sosednje hiše starega mesta. Nad 20 poslopij je pogorelo skoraj popolnoma do tal. Požar se je raz-

širil tudi na zgodovinsko katedralo iz XII. stoletja, ki je velike umetniške vrednosti, in dva samostana. Gasili so vso noč in tudi danes ves dan, ko se jim je posrečilo požar delno omejiti. Škoda znaša mnogo milijonov. Večina stanovalec pogorelih hiš ni mogla zaradi naglega ognja rešiti ničesar drugega kakor golo življenje.

Sanacija Feniksa in Losingerjeve menice

Beograd, 22. novembra. d. Kakor je znano, se vprašanje sanacije Feniksa brez uspeha vleče že dolgo vrsto mesecev, predvsem zaradi tega, ker doslej ni bilo mogoče doseči povračila tako zvanih Losingerjevih menic, ki so bile za časa zloma dunajskega Feniksa v depozitu pri inozemskih bankah in so si jih te banke pridržale kot supergarancijo za obveznosti dunajskega Feniksa, čeprav jim je znano, da tvorijo sestavni del premijske rezerve jugoslovenskega Feniksa. Menice, ki so bile deponirane v Franciji so nam francoske banke kmalu vrnilo, medtem ko se že leta zama trudi, da bi dobili povrnjene menice, ki so v depozitu pri češkoslovaških in švicarskih bankah. Ker gre tu za vrednote v višini 1,4 milijona dolarjev (od tega odpade na menice pri češkoslovaških bankah 1,1 milijona dolarjev), ki predstavljajo več nego eno tretjino potrebne premijske rezerve jugoslovenskih zavarovalcev, je jasno, da je uspeh sanacije odvisen predvsem od končne rešitve tega vprašanja.

Današnje beograjsko »Vreme« prinaša značilen članek o tem vprašanju, ki je vzbudil precejšnjo pozornost, ker ga objavlja uradni organ vladne stranke. List zatrjuje, da so bile te menice izkazane v bilancah Feniksa kot sestavni del jugoslovenske premijske rezerve in so bile zaznamovane v posebnem registru premijskih rezerv, s katerimi je prepovedano vsako razpolaganje brez dovoljenja nadzornih oblastev. Tudi iz samih menic, ki predstavljajo obvezo naše države, je jasno, kakšen jim je namen. Ministrstvo trgovine in industrije zavzema

po pravici stališče, da so te menice prišle docela nelegalno iz rezerv dunajske centralne in se znašale pri praškem Fenisku. Tudi češkoslovaškim nadzornim oblastem je bilo znano iz bilanc dunajskega Feniksa, da služijo te menice kot premijska rezerva jugoslovenskega portfelja, zato morajo poskrbeti, da se te menice vrnejo jugoslovenski podjetnici. V septembru je posebna komisija trgovinskega ministrstva odšla v Prago, pa se je vrnila brez menic, ker tam stvar še proučujejo. Upravičeno pričakujemo, da bodo češka oblastva storila svojo dolžnost, ker bi se morale sicer smatrati, da hočejo podpirati nepravilne posele Feniksa na škodo jugoslovenskih zavarovalcev, kar pa se ne more niti za trenutke predpostavljati.

Razpoloženje pri skoraj 30.000 jugoslovenskih zavarovalcih postaja vedno bolj nemirno in nervozno. Gre za značne vloge in za življenjski interes tisočev naših zavarovalcev, ki so jim znane vse te težkote in so jim znani napor, da se povrnejo te menice, ki so bile na nelegalen način izločene iz jugoslovenske rezerve. Ogorčenje jugoslovenskih zavarovalcev je razumljivo in splošno je zahteva, da se v tem cilju prične prazadevanja najenergičneje nadaljujejo. V teh razmerah smatramo za izključeno, da bi naša država te menice, če do roka ne bi bile povrnjene, izplača v korist današnjih njihovih problematičnih imetnikov, zlasti ker je legalna svrha teh vrednot, da služijo za kritje legitimnih interesov naših zavarovalcev.

Protizidovske demonstracije v Zagrebu

Zagreb, 22. novembra. o. Zgodaj popoldne je v Zagrebu zopet prišlo do protizidovskih demonstracij. Dopoldne so bile namreč na univerzi volitve v reprezentanco medicinske fakultete. Volilna borba je bila zelo huda. Sestavljeni sta bili dve kandidatski listi, uradni lista HSS in lista hrvatske nacionalistične mladine. Prvo listo so močno podprli komunistični in židovski dijaki in je imela čisto značaj liste ljudske fronte, druga lista pa je imela frankovsko-fašistični značaj ter so jo podprli Nemci in Mažari iz Vojvodine.

Te dni se vršijo volitve v razna akademska združenja na zagrebški univerzi in se vsa volilna borba vrši v znaku obračunavanja med hrvatskimi fašisti in komunisti. Večji del hrvatske akademske mladine je orientiran fašistično-frankovsko, na medicinski fakulteti pa je vendar danes zmogala lista HSS, kar je še posebno ogorčilo frankovce, ki so pripravili skupno hrvatsko listo in ki so posebno zamerili radičevcem, ker so zmagali s pomočjo židov in komunistov. Lista HSS je namreč dobila 180 glasov, lista frankovcev pa 155. Ogorčeni fran-

kovski fašisti so nato po mestu priredili hrupne demonstracije. Zamerili so tudi dr. Mačku, ki je dal nalog, naj se glasuje za listo HSS. Vzklikali so v središču mesta proti židom in komunistom, ki jih sploh identificirajo, proti ljudski fronti in proti Moskvi ter peli znano pesem »Zagreb ni rdeč in židovski, temveč hrvatski«. Policija ni posredovala, ker so jo demonstranti presenetili. Ko so demonstranti korakali po Masarykovi ulici, so popolnoma demontirali znano levčarsko židovsko založno knjigarno Breyer, nato pa nadaljevali mirno pot proti univerzi, kjer so se razšli. Na mesto so takoj prispeli policisti na biciklih, ki pa niso nikogar več našli. Ker je obstojala nevarnost večjih protizidovskih izredov, je bilo odposlano v okolico univerze 50 policistov, ki pa prav tako niso imeli več nobenega opravka.

Fašistični hrvatski akademiki so posebno ogorčeni proti židom, ker nastopajo povsod skupno s komunisti. Današnje ponovne protizidovske demonstracije v Zagrebu zelo komentirajo.

Nov nemški protest v Moskvi

Berlin, 22. novembra. o. Nemški poslanik v Moskvi je v komisariatu za zunanje zadeve ponovno protestiral zaradi aretacije dveh nemških inženjerjev, ki sta bila aretirana baje zaradi volkstva. Nemško poslanstvo je predložilo dokazila, iz katerih je razvidno, da gre za navadno izkivanje incidentov z Nemčijo. Ti dokazi pravi, da je nekega večera prišel k nemškima inženjerjema v stanovanje neki ruski vojaški inženjer ter jima izročil načrte novih topov z nalogo, da bi jih proučila in morda korigirala. Par minut kasneje, ko je ta ruski inženjer odšel so prišli v stanovanje agenti GPU ter našli načrte, ki so bili še na mizi in na podlagi katerih so oba nemška inženjerja aretirali, češ, da gre za volkstvo.

Stavka kovinarjev v Franciji

Pariz, 22. novembra. o. Zveza delavcev kovinske industrije v Franciji je sklenila glasiti splošno stavko, ki se je včeraj deloma že pričela. Delo je danes odložilo 12.500 delavcev. Delodajalci so takoj vložili protest pri pristojnih oblasteh proti poslopanju delavstva, o katerem pravijo, da se poslužuje naravnost anarhističnih metod.

Občinske volitve v zetski banovini

Dubrovnik, 22. novembra. o. Danes so bile v zetski banovini občinske volitve. Kolikor se je moglo zvedeti do večera, so potekle v redu. Udeležba je bila razmeroma velika, zlasti tam, kjer je bilo postavljenih več kandidatih list. Končni rezultati bodo znani komaj jutri.

Salengrojev pogreb

Lille, 22. novembra. AA. Dopoldne so bile dovršene zadnje priprave za pogreb pokojnega ministra Salengroja. Vse dopoldne so prihajali venci, med njimi kar več vagonov iz Belgije, češkoslovaške in Luksemburga.

Pri pogrebu je imel ministrski predsednik Leon Blum govor, ki so ga ob zvočnikih poslušali tisoči ljudstva, ki so se zbrali danes iz vse Francije v Lilleu. Blum je naglasil, da je bil Salengro že v svojih mladih letih izvoljen za župana v Lilleu, kjer je igral zelo pomembno vlogo. Tudi za francosko notranjo upravo delo Salengroja ni bilo samo pomembno, nego naravno zgodovinsko. Salengro je skušal sprizjati vse kroge in sloje naroda brez razlike z novimi razmerami, ki nastajajo v okviru pravega republikanskega sistema. Salengro je bil popoln mož in je padel v trenutku, ko je poslanska zbornica s 400 glasovi proti 43 zavrnila obtožbe proti njemu. Izdali so ga živci. Umri je kakor maratonski tekač, ki pade v trenutku, ko je prispel na cilj. Blum je končno povdaril, da je treba v bodoče onemogočiti vsako klevetniško kampanjo.

Nemške torpedovke v francoski luki

Pariz, 22. novembra. AA. Mornariško ministrstvo je objavilo naslednji komunikat: Eskadra štirih nemških torpedovk »Wolfe«, »Tiger«, »Itis« in »Jaguar« je te dni pristala v brestovskem pristanišču. Torpedovka »Wolfe« se je med vožnjo vzdolž bretonske obale pokvarila in sta jo morali dve drugi nemški torpedovki pripeljati v pristanišče. Nemško poslanstvo je zaprosilo dovoljenje, da bi nemške ladje smele priti v Brest. Prošnji je bilo takoj ugodeno. V Brestu bodo ladje popravili in opremili s potrebnim gorivom.

Delavski parlament je zasedal

Predlogi in sklepi skupščine Delavske zbornice, ki se je danes prvič sestala ob navzočnosti ministrskega komisarja

Ljubljana, 22. novembra.

V dvorani palače na Miklošičevi cesti so se davi zbrali delegatje Delavske zbornice iz vseh industrijskih krajev barovne na svojo četrto redno skupščino, za katero je v vsej javnosti, posebej pa še v delavskih slojih vladalo izredno živahno zanimanje, saj je bila sklicana v času, ko je nadrejena oblast zbornični upravi postavila »om-sarja. Izmed 60 delegatov so le tri, je z opravičili ostali od-votni, navzočnosti pa so s tolikšno stvarnostjo obravnavali dnevni red, da je zborovanje poteklo v najlepšem miru in disciplini, brez siceršnega najmanjšega incidenta. V živahni debati, s katero se je skupščina zaključila, pa so vsi govorniki brez izjeme poudarjali nujno zahtevo vsake zbornične članstva da se sprito dejstva, ker do sedanjih uprav 10. decembra poteče funkcija doba, v najkrajšem času razpisuje nove volitve, ki bodo DZ omogočile nemoteno delo po načelih samouprave.

Predsednikovo poročilo

Skupščino je ob 9.20 otvoril predsednik Ljube Sedelj, ki je pred prehodom na dnevni red pozdravil komisarja ministrstva socialne politike in narodnega zdravja, bankeškega svetnika dr. Bogataja, in zastopnika banske uprave, šefa socialno-političnega oddelka, bankeškega svetnika dr. Karlina. V svojem poročilu se je najprej spomnil bivšega ravnatelja zborničnega urada Josipa Kopača, ki je bil z avgustom upo-fen, in mu izrekal toplo zahvalo za njegovo vztrajno delo. Njegovo mesto je prevzel strokovni tajnik Jurij Stanko. Upravni odbor je na svoji seji v juliju sklenil, da ustanovi stalno dopisništvo DZ v Celju, ki je kot drugi največji industrijski center za bivšo štajersko in najbližje upravno ardišče za rudarske revirje to ustanovo najbolj potrebovalo. Vodstvo dopisništva je prevzel g. Jakob Vodopivec, njemu pa je po maturobskem vzorcu dodeljen svetovnik, ki ga tvorijo zastopniki vseh pri zbornici registriranih strokovnih zvez. Kot stalna, sika predstavništva delavstva je DZ sodelovala pri vseh važnejših akcijah strokovne ga značaja z vsem svojim aparatom in z vso iniciativnostjo. Samo tako tesno in nerazdružljivo sodelovanje s sindikati delavcev in nameščencev pri reševanju važnih socialnih in gospodarskih vprašanj upravičuje njen obstoj. Bolj kakor delo pri zelenih mizah je za dosežanje njenih smotrov važno delo na terenu, v tovarnah, rudnikih, delavnicah in povod, kjer sta delavec in nameščenec ogrožena v svojih zakonito zajamčenih pravicah. DZ ne sme nikoli postati posredovalni aparat 6 uradnikov, ki naj bi po skrivnih vplivih delodajalcev reševali zaprta akta, temveč mora biti resnična predstavništva delavcev in nameščencev z vso neokrnjeno samoupravo, ki se ničoli ne bo odtujila strokovnim organizacijam.

32.000 delavcev s kolektivno pogodbo

Na letošnjem kongresu DZ, ki se je vršil januarja v Beogradu, je bila naša zbornica zastopana po številni delegaciji in predstavnikih vseh strokovnih zvez ter je z vsem sodelovala pri vseh važnih referatih. Sodelovala je pri mezdnem gibanju stavbinskega delavstva, pri obnovi kolektivne pogodbe za rudarje in pri velikem mezdnem gibanju tekstilcev, ki se je zaključilo z enotno kolektivno pogodbo za vse tekstilne obrate Slovenije. Kolektivne pogodbe zajemajo danes že okrog 32.000 delavcev in nameščencev v banovini. Prav tako je sodelovala pri volitvah obratnih zaupnikov. Danes imamo v 165 obratih 832 delavskih in nameščenskih zaupnikov. Ker je bil proračun DZ zaradi težavnih razmer drugod čez mero angažiran, se je bilo treba v pogledu publikacij omejit na najnujnejše. DZ je založila samo knjigo tajnika Uratna »Tri sanacije bratovskih sindelov, Zveza društev privatnih nameščencev pa je izdala knjigo referenta Ivana Tavčarja »Pokojninsko zavarovanje zasebnih nameščencev in njegova razširitev na vso državo«. Dne 13. oktobra je predsednik prejel odlok ministra socialne politike in narodnega zdravja s spremnim pismom bana dr. Natlačana, da se DZ postavi za poseben komisar, hkratu pa še ministrski odlok o postavitvi revizijske komisije, ki naj izvrši revizijo finančnega in socialno-političnega poslovanja DZ v zadnjih treh letih. Predsednik je izrazil upanje, pa tudi upravičeno zahtevo, naj ta komisija izvrši svoje delo povsem objektivno in v zakonitih mejah. Svoje poročilo je zaključil z željo, naj bi bila tudi današnja skupščina predstavništva slovenskega delavstva in nameščentva izraz popolne delavske solidarnosti, ki ni plod kakšne politične skupčije, temveč je nujna logična posledica skupne obrambe interesov vseh delavcev in nameščencev brez razlike svetovnega naziranja in smeri.

Pritisk na delovni trg še traja

Tajnik Filip Uratnik je v kratkem, izbrnem referatu očitaj položaj delavstva v Sloveniji v letu 1936. Od leta 1929/30., ko je bilo zaposlenih v naši industriji in obrti doslej najvišje število delavstva, bo kmalu minilo 7 let. Pri nas pa se v valovanju leta visoke konjunktore ravno vsa, ki sedem let ponavljajo. Dviganje števila zaposlenih delavcev dokazuje, da se to

konjunktorno valovanje kljub veliki gm. spodarskim motnjam zadnjega časa z elementarno silo uveljavlja. Smo pa še vedno za dobrih 10.000 pod stanjem zaposlitve pred 7 leti, namesto da bi bili to stanje presežili, kar bi bilo naravno, ker se število našega prebivalstva veča. Zanimivo je, da je v poklicnih skupinah, ki grade ceste, železnice, visoke zgradbe, poštstvo in orožje, zaposlitev od leta 1929/30. do leta 1932. padla za celih 11.000 (več ko za eno tretjino). Na tem depresijskem nivoju so ostale vse do leta 1936. letos pa so naenkrat zaposlile 6.000 novih delavcev. To število pa je še vedno za 5.000 manjše od števila pred sedmimi leti. Gozdno zagarska industrija, ki producira v veliki meri za izvoz in je zato odvisna od razmer in naše pozicije na tujih tržiščih, je letos oktobra zaposlila za 8000 delavcev manj kakor pred sedmimi leti in njen stalež je padel na 4000 (%). Čevlarska obrt je v teh letih odpustila 1800 delavcev in se tudi letos še ni bistveno popravila. Nasprotno pa se je v tekstilni industriji povečalo število delavcev za okrog 8300. Naši rudniki še dalje preživljajo krizo, ki pa ni le kriza konjunkturnega valovanja, temveč stalna kriza, ko jo je povzročila reorganizacija rudarske industrije v državi. Ze ta bežna slika kaže, da število zaposlenih delavcev sicer rase, da pa je več strojvendarle še v najgloblji krizi in da se položaj na našem delovnem trgu bistveno še ni izboljšal. Ta leta je v Sloveniji doraslo še 20—25.000 novih delovnih moči. Znatnejše emigracije gotovo ni bilo, a tudi ta se je kompenzirala z vračanjem priseljencev v domovino. Razen tega je del prirastika prebivalstva ostal na deželi, a si tam ne more ustvariti stalne eksistence. Po vsem tem se dosedanjí pritisak na naš delovni trg s povečanjem zaposlitve ni bistveno zmanjšal.

Podpore, mezde, bataljoni

Brezposelnost skrbitvo torej še kar ne bo postalo manj pereč problem, kakor je, temveč bo postavljeno še pred vse težje naloge. Država bo morala v bodoče žrtvovati v ta namen mnogo večje vsote, kakor jih je doslej, a tudi na bansko upravo je treba apelirati, da svoje brezposelnostno skrbitvo zboljša. Naše mestne občine so imele do-alej to skrbitvo še precej dobro izgrajeno, zdaj pa iščejo v svoji socialni politiki novih smernic. Brezposelní naj bi se po teh načelih podpirali izključno z delom, čuje-mo pa tudi o uvrščanju brezposelnih v delavske bataljone, ki naj bi razbremenili davkoplačevalce za tisto, kar se je doslej izdajalo za brezposelne podpore. Nič ne more biti proti temu, če se skuša nuditi delo namesto podpor, a za tak način so potrebna še mnogo izdatnejša denarna sredstva. A zasnila dela vobče ne morejo biti edini lek proti brezposelnosti in zato brezposelnega skrbitva tudi ne bo mogoče demontirati. V splošnem je s številom zaposlenega delavstva v največjem času narasla tudi višina mezd. V depresijskem letu 1925. smo imeli pri 72.800 zavarovanih OUIZD povprečno dnevno mezdo 22,01 Din. Leta 1930. je število delavcev naraslo na 97.680, povprečna zavarovalna mezda pa na 26,45 Din. Februarja in marca leta 1936. je povprečna zavarovalna mezda dosegla svoj najvišji nivo 22,18 Din, a število zaposlenih je padlo na okrog 74.000. Ob koncu oktobra pa se je povprečna mezda spet dvignila na 23 Din. Medtem pa so tudi cene živih narasle za 10%, kar jerno obrazlojuje značaj velikega števila mezdnih gibanj v zadnjem letu.

Več sodečovanja

Obžalovanja je vredno dejstvo, da sodečovanje med oblastmi posebej še med ministrstvom za socialno politiko na eni in DZ na drugi strani, ni takšno, kakršno bi moralo biti interesa pravilnega razvoja socialne politike in v skladu s pozitivnim zakonom. Važni socialno-politični zakoni se izdelajo zadnji čas, ne da bi bile DZ po-prej vprašanje za mnenje. Zašton o min. malnih mezdah je najavljen, da v kratkem izide. Osmutek tega zakona ne ograža več svobode tarifnih pokretov, pač pa mezdne tarife delavstva ne morejo zadovoljiti. Zakon o minimalnih mezdah v svojem tarifnem delu ne more reševati mezd za naše rudarsko in industrijsko delavstvo, temveč je le nadomestilo, ki naj pomaga v onih primerih najslabše plačalnega dela, ko sredstva sindikalne borbe odrečejo. Nekateri najnižji zaslužki v trikotniški industriji padajo tudi v Sloveniji v posameznih primerih pod 10 Din na dan. Zakon sam pa se nanaša na vse panoge gospodarskega delavstva, celo na poljedelske delavce in vinčarje. Iz časopisnih poročil povzemamo, da bo prišlo v doglednem času do razširitve pokojninskega zavarovanja nameščencev za vso državo in do počelca starostnega zavarovanja za delavstvo. Najostreje pa je treba protestirati proti takemu načinu dela, kakor je upoševanje starostnega zavarovanja rudarjev, ki se sanira tako, kakor da bi se nekdo iz obupnih naporov naših rudarjev za rešitev tega zavarovanja norčeval. Na anketi v Beogradu je bilo govora o potrebi novega modernega rudarskega zakona, ki bo posvetil posebno pozornost varnostni službi v naših rudnikih, kjer so težke nesreče na dnevnem redu. Zakon je baje že izdelan in bo v najkrajšem času predložen narodni skupščini. Četudi se stvar tiče predvsem interesov delavcev in

Poceni in dobro kupuje — kdor pazi, kaj kupuje!

O tem se boste najbolj prepričali pri nakupu našega blaga, ker je danes priznano najboljšje in najcenejše.

Cene našega blaga za oblike so od 120.— do 180.— dinarjev po metru

VLADA TEOKAROVIC & KOMP.

PARACIN

Trkanine za vsak žep in vsak okus

Tovarniške prodajalne: LJUBLJANA, Gradišče 4 in v vsakem večjem mestu Jugoslavije.

nameščencev, DZ zakonitega osnutka ni, so dobile v pretes. Osnute sam onih vprašanj, zaradi katerih bi bil zakon za delavstvo važen, sploh ne rešuje. Ministrstvo za šume in rude, ki je samo največji rudarski delodajalec, ima za težnje delodajalcev pač več smisla kakor za socialno politiko.

Denarno gospodarstvo DZ

Na koncu se je tajnik dotaknil še zakona o gospodinjiskih pomočnicah, ki pa nima izgleda za skorajšnjo uzakonitev pravilnika o ustanovitvi delavskih razsodišč pri sreskih načelstvih, glede na katera pa je imel upravni odbor DZ pomisleke proti prenosu te judikature na politična oblastva, in pa vprašanja o pomenu svobode za delavske in nameščenske strokovne organizacije in samouprave vseh poloficelnih delavskih ustanov. Blagajnik Čelešnik je na kratko podal računski zaključek za leto 1936. delegat Petjean iz Maribora pa je predložil poročilo finančne kontrole. Delegat Žužek je nato podrobno obrazložil proračun za leto 1937. Proračun predvideva v izvenbudžetskem gospodarstvu (prepsi doklad pri OUIZD. Trogovskem bolnišnem in podpornem društvu in Bratovskih skladnicah 2 milijona dohodkov, v budžetskem (predokazilo doklad Osrednjega urada in razni dohodki od obresti naložb, najemnin ter čistega donosa knjiznice v Ljubljani in Mariboru) pa 2.073.000 Din. Med izdatki so najvišje postavke za tajništvo v Ljubljani (370.320 Din) in pa anuiteti Mestni hranilnici in Javni borzi dela) 250.000 in 115.000 Din). Zanimivo je, da v novi proračun niso več vstavljene najemnine za lokale strokovnih organizacij, ki so izenačeni z uradnimi prostori in prepušteni organizacijam brezplačno. Vrednost teh najemnin je cenjena na letnih 80.975 Din. Knjiznici v Ljubljani in Mariboru, izmed katerih ima prva predvidenih za 105.000 Din, druga pa za 75.000 Din izposojnin, prinašata vsaka po 25.000 Din čistega donosa. V socialne namene je v proračunu določenih tudi 100.000 Din za podpore nezaposlenim.

Debata

V debati, ki se je razvila še je dolga vrsta govornikov s predstavniki vseh treh v zbornici zastopanih klubov Čobalov iz Zagorja, dr. Bohinjcem in inž. Zumrom na čelu v toplih besedah zavzemala za neokrnjeno avtonomijo vseh socialno-političnih ustanov. Posebneje odobravanja je bila deležna izjava inž. Zumra, ki je v imenu Jugoslovanske strokovne zveze odnošno Kluba krščanskih socialistov poudarjal potrebo enotne obrambe samouprave DZ in je ostro pograjal zadržanje pred kratkim ustanovljene Zveze združenega delavstva, ki ne smatra za potrebno, da bi z ostalimi skupinami sodelovala pri obravnavanju vsesplošnih socialno-političnih problemov. Delegat Petjean iz Maribora je naglašal osnovno zahtevo, naj v zbornici odločajo tisti, ki jo s svojimi prispevki vzdržujejo. Delegat Zemljič, predsednik Zveze društev privatnih nameščencev, je v imenu nameščenskega oddelka DZ predložil obširno resolucijo o nujni potrebi po razširitvi pokojninskega zavarovanja za zasebne nameščence. Delegat Lombardo (Klub krščanskih socialistov) se je ponovno zavzemal za takojšen razpis svobodnih volitev v DZ, hkratu pa je predlagal, naj se funkcija doba zbornice podaljša na štiri leta. Prav tako naj se brez odlašanja izvedejo volitve tudi za vse ostale socialno-politične ustanove. Funkcijska doba obratnih zaupnikov naj se podaljša na dve leti. Ministrstvo socialne politike naj Borzam dela preskrbi potrebne subvencije, da bodo lahko podaljšale podporo doba brezposelnih Delegat Bricelj, tajnik Strokovne komisije, je protestiral proti uvajanju delavskih bataljonov, o katerih se je razpravljalo na nedavnem kongresu Zveze mest, kjer je Ljubljano zastopal predsednik mestne občine dr. Adlešič. Mimogrede je navedel primer neverjetnega izrabljanja nedelje od Ljubljane, kjer ima svoj sedež inspekcija dela, da neko podjetje lesne stroke zaposluje 12-letne otroke, ki zaslužijo na akord po največ 8 Din na dan. Delegat Keler iz Hrastnika je naprosil komisarja DZ, naj se zavzame za izvedbo starostnega zavarovanja za industrijsko delavstvo, delegat Jelen iz Maribora pa je sprožil pobudo, naj bi bili predsedniki delavskih sodišč namesto upravnih uradnikov sodniki. Delegat Šušteršič je predložil posebno resolucijo stavbinskega delavstva, naj se pospeši akcija za uvedbo kolektivne pogodbe, ki so jo zastopniki strokovnih organizacij v osnutku že zdavnaj predložili na vseh odločujočih mestih.

Rešite rudarsko zavarovanje

Delegat Arh, tajnik Zveze rudarjev iz Zagorja, je opozoril na obupno stanje rudarskega zavarovanja, ki je menda ostalo samo še predmet politične špekulacije. Vse sanacije, ki so jih nadrejene instance izvedle zadnji čas, so dosegle samo to, da bodo izkazale naše Bratovske skladnice do konca leta okrog poldrugega milijona Din primankljaja in da bo celotno rudarsko zavarovanje že v letih 1939-40 do konca propadlo. O vprašanju je predložil tudi posebno spomenico, ki naj jo DZ predloži na vseh odločujočih mestih. Odločilo je protestiral proti uvedbi davka na rudarske po-

kojnine, ki so ga naša davčna oblastva začela pobirati 1. septembra. Oskrbli brezposelnih, ki jih zadnji čas podpirajo samo še z zaposlitvijo pri javnih delih je treba posvetiti nekaj več pozornosti. Banska uprava je letos dala sama pobudo naj bi podjetniki pri javnih delih ne plačevali nižjih mezd kakor 3 Din na uro. Pri gradnji ceste Zagorje—Slančnik—Trbovlje, ki jo vrši banska uprava in lastni režiji, pa so skromne postavke tako nizke da je urna meza padla nekakrat na 2,26 Din pa še nižje. O osnutku novega rudarskega zakona je govornik dejal da v svojih intencijah zaostaja daleč za staram avstrijskim zakonom iz leta 1857. Govorili so še delegatje

Kosem. Kores iz Maribora, je naslikal brezupni položaj tekstilnega delavstva po tovarnah v Prekmurju, kjer mezd prav tako nekakrat ne presegajo po 8 Din na dan. Selanova, ki je predložila spomenico Organizacije hišnih poslov z zahtevami po izboljšanju zakonodaje. Godnik iz Celja, ki je navajal nedavne dogodke v Westovni tovarni in Jakomin, tajnik Centralnega tarifnega odbora, ki se je spominjal uspehov in neuspehov iz zadnje velike borbe v tekstilni panogi.

Na koncu je skupščina soglasno odobrila vse stavitvene predloge in resolucije, nakar je predsednik okrog 14. skupščino zaključil.

Trideseta obletnica Gregorčičeve smrti

Čustvene Gregorčičeve pesmi so obogatile našo glasbo

Ljubljana, 22. novembra
Kako je živ spomin na primorskega pesnika lirika in narodnega buditelja Simona Gregorčiča in kako globoko živi njegova pesem v srcih našega naroda, je dokazal sinočni večer v salonu restavracije »Zvezdec«, kjer so se pod okriljem primorskega emigrantskega društva »Sočec« zbrali primorski emigranti in njih prijatelji k trideseti obletnici pesnikove smrti.

Pod sliko poeta, kjer so bile v zelenje in črno ovite zapiseane letnice 1906—1936, je ob mizah sedelo toliko ljudi, da je bil prostor ves zatrpan in so mnogi morali iti, ker zanje ni bilo več prostora. Prisotni so bili tudi vsi funkcionarji »Sočec« s predsednikom dr. Dinkom Pucem na čelu.

Spominsko večnost je vodil načelnik prevadateljskega oddelka advokat dr. Ražem, ki je kratko pozdravil vse navzočene, zlasti še zastopnika Kluba Primorci, Jadranske straže, Primorskega akademskega združenstva, Kluba jugoslovanskih akademikov »Trst, Gorica, Reka«, nadalje zastopnike »Brani-borac, Sedejeve družine in »Taborac. Spomnil je zbrano družbo, da se je »Sočec« vedno spominjala važnejših obletnic Gregorčičeve smrti s tem, da je prirejala spominске večere, na katerih so dobri poznavalci velikega pesnika predočali poslušalcem njegovo življenje in delo. Vendar se ni Slovenci, je poudaril dr. Ražem, nismo v pravi meri zavdalej kakšna vrednost nam je bila in nam je še dana z Gregorčičem. To nam je moral odkriti Čeh dr. Stržbeny, ki je Gregorčiča v njegovi biografiji prinesel na med največje slovenske, temveč tudi med največje slovanske lirike.

O Gregorčiču kot človeku, mislecu, pesniku in preroku, ki je globoko vžubil svoj narod in mu je narod vračal to ljubezen z razumevanjem njegovega trpkoga življenja, polnega bridkih preizkušenj, je govoril slovenski glasbenik in skladatelj g. Zorko Plovec. Na kratko se je dotaknil vsakemu Slovencu značnega življenjskega človeka in pesnika Gregorčiča, kateremu sta boleha narava in duševna razdvojenost vtisnili nenavadno ožornost, slopnjaveno neredko v globoko zagrenjenost, ki se je zrcalila v njegovi poeziji. Saj je pesnil o tem, kar je razgibalo njegovo misel in vznemirilo njegovo srce. Tako je njegova pesem postala najodkriteljska izpoved lastnega erotičnega socialnega in verskega doživljanja in narodne zavesti. Narod je to njegovo pesem navdušeno pozdravljaj, kjerkoli mu je bila v tisku posredovana. Pesnik je bil vesel in srečen nad takimi odzivi. Pa ne dolgo. Njegovi stanovski tovariši so kaniži v njegovo veselje grenko kapljalo neosnovane, tesnotne kritike, ki je izzvala dolgoletno borbo, sprva je na literarnem področju, ki se je pa pozneje razširila še na kulturno in na politično področje. Udarec, ki jih je bil pesnik deležen v tej borbi, so bili za njegovo mehko naravo le prehud in ni jih mogel nikoli preboleti. Odlok v njegovih poznejših pesnitvah težka zagrenjenost — zagrenjenost, ki jo je porodila storjena krivica.

Poslanstvo Gregorčičovo pa ni še izpolnjevalo le v njegovih, vsakemu Slovencu znanih pesnitvah. Glasbeniku in skladatelju Prelovcu je bilo pač najbližje, da se je v svojem predavanju dotaknil še neraziskanega področja Gregorčičevega vpliva na slovensko glasbo, ki je bila za njegovih časov šele novorojeno dete in sta jo Slovencem ustvarjala brata Čeha Anton Nedvčd in Anton Foerster.

Nedvčda je lepota Gregorčičevih pesmi tako prevzela, da jih je začel uporabljati pri komponiranju in od tega skladatelja poteka eden izmed najlepših »slovenskih mešanih zborov, Gregorčičeva vprašujoče hrepeneca pesem »Nazaj v pianiski rajc. To pesem je tudi zapejo Glasbeno društvo iz Gorice pri pogrebu prerano umrlega pesnika ob njegovem grobu. Foerster je je podaril slovenski glasbeni literaturi še danes po obliki in vsebini nedosežni moški zbor po Gregorčičevi pesmi »Njega ni. Isti tožni verz služijo kot besedilo tudi več narodnim napovom, ki jih pojo po naši domovini.

Nič manj kakor pet skladateljev (Volarič, Vihar, Vogrič, dr. Schwab in Juvaneč) je nadjel komponiralo njegovo pesem »Izgubljeni cvet, ki so jo pesnikovi sovražniki toliko razvpili.

Nad vse omiljene so bile Gregorčičove pesmi gorškemu skladatelju Hrabroslavu Volariču, ki jih je uglasbil celo kopo in sta med njimi najbolj znani »Eno devo le bom ljubil« in »Ne zveni mic.

Največ Gregorčičevih pesmi pa sta skomponirala dva slovenska skladatelja dubovnika, Jakob Aljaž in p. Hugolin Sattner. Aljaževi moški in mešani zbori na Gregorčičeva besedila so ljubki, čustveni, preprosti in po svoji melodioznosti nad vse prilagojeni še

Gregorčičevim verzom. P. Hugolin Sattner pa si je poleg manjših besedil za svoje skladbe večjega formata za soliste, zbor in orkester izbral »Jeftejevo prisego«, »O nevihtic«, »Sočec«, v pepelnici noči, ki pomenijo važen mejnik v slovenskem glasbenem ustvarjanju.

Poleg že imenovanih skladateljev so Gregorčičeve pesmi komponirali še Hudovernik, Pavčič, Feliks Stegner, Emil Adamšič, Fran Korun, Michl, dr. Gregor Krek in drugi. Z akustično lepoto, zvonkostjo in melodiозnostjo jezika in z izrednim čutom za ritmiko je Gregorčič torej nehoti izpodročil naše skladatelj, da so zlagali njegove pesmi. S tem je kot pesnik pripomogel do razmah in naglega razvoja slovenske glasbe, zlasti zborovskega petja. Po tesni naslojenosti njegovih pesmi na narodno pesem pa se je morda med vsemi slovenskimi pesniki Gregorčič najgloblje vtisnil v narodovo dušo, kjer mu je zagotovljena neumrljivost.

Po predavanju g. Prelovcva so bile delkamacije Gregorčičevih pesmi, in sicer so recitali mala Neoma Trpinova »V pepelnici noči«, gimnazijec Klavora »Naš narodni dom«, G. Gabersček »Pozabljenim« in g. Peric »Hajdukovo oporočilo«. Med počasnejšimi recitacijami je oktet Ljubljanskega Zvona odpel po Gregorčičevem besedilu komponirane pesmi. Aljažev »Divno noč, Volaričev »Eno devo le bom ljubil« in Sattnerjevo »Hajdukovo oporočilo«. Tako recitatorji kakor pevec Ljubljanskega Zvona so bili za svoja izvajanja deležni prisrčnega priznanja, ki ga je publika izrazila z navdušenim aplavzom, potem ko se je nemo pogledniga v nežno-sočno poezijo »svojega nepozabnega rojaka in narodnega buditelja« posta Gregorčiča. Oktet pa je moral še izven programa dodati nekaj pesmi, med temi tudi od g. Prelovcva harmonizirano idrijsko narodno »Fanjke, zgodaj vstajajte«.

Oficijelni del programa je zaključil načelnik banske uprave, podpredsednik »Sočec« g. Ivo Sancin z zahvalo vsem, ki so doprineeli k najlepšemu uspehu intimne počastitve obletnice pesnikove smrti. Naglašil je, da za naš Gregorčič ni mrtve, temveč bo še vedno živ med nami, dokler bo živo v nas njegovo življenjsko delo — njegova poezija in dokler bo živelo slovenski rod. V narodu ne more umreti spomin na njega, ki je prorokoval naše narodno vstajenje, vse do tje, dokler se njegovo prerokovanje ne bo izpolnilo. Naša naloga je, da bo stal spomenik, ki smo se mu ga nameniti postaviti, tam, kjer je pesnik živl in trpel. Le tam je njegovo pravo mesto, na kosku zemlje, na katerem je živl sredi naroda, kateremu je v svoji veliki ljubezni posvetil vse svoje ne-sebično delo.

Objave

V Ljubljanskem klubu je v petek zvečer predaval pred izbranim poslušalstvom inž. Srečko Petrovič, šef delavskega urada KID z Jesenic o organizaciji obrabnega gospodarstva v Avstriji, Češkoslovaški in Nemčiji. Predavatelj je bil letos na daljšem študijskem potovanju po teh državah in si je imel priložnost ogledati organizacijo obratov velikih in moderno urejenih industrijskih podjetij. O svojih vtiskih in doživetjih je pred člami in gosti kluba, med katerimi je bilo videti tudi lepo število naših gospodarstvenikov, razvil nazorno jasno, zanimivo revijo, za katero je žel na koncu mnogo iskrenega priznanja. V imenu kluba se mu je v toplih besedah še posebej zahvalil predsednik dr. Windischer.

Vsi češki glasbeni kritiki pravijo, da je pianistka Viktorija Švihlikova izredni in fenomenalni klavirski talent. Prištevajo jo k najboljšim češkim pianistom vseh časov; med mladimi jo stavijo v isto vrsto kakor Firkusnega, ki uživa danes že skoro svetovni sloves. Ta umetnica, ki je izvrstna interpretka klasičnih, pa tudi modernih del češke literature in izvrstna igralka Chopina, nastopi v Ljubljani v petek 27. t. m. v mali Filharmonični dvorani. Prodaja vstopnic od ponedeljka 23. t. m. dalje po običajnih koncertnih cenah.

Sokol v Tržicu priredi drevi ob 20. v svojem domu predavanje »Pot na Spitz-berge« s slikami. Predaval bo predavatelj ZKD g. dr. Reva Oskar.

Članom akcijskega banovinskega odbora OJNS javljamo, da bo drevi ob 20. ecja v dvorani Kazine v II. nadstropju.

Pol stoletja že deluje CMD, darujmo še za pol stoletja!

Sportna nedelja

Sarajevsko zopet na čelu

Ljubljana je pustila v Sarajevu obe točki — BSK napreduje, a Osiječani se popravlja
Katastrofa Concordie

Dva kluba sta se včeraj borila za prvo mesto v tablici Bask in sarajevska Slavija. Lazje delo in večje izgube, da si zacasno zopet pribori prvo mesto v igriškem tekmovalstvu, je vseokoli imela sarajevska Slavija, ki je sprejeta na svojem igrišču nalo Ljubljano. Ze v prejšnjih letih, ko Sarajevčani še niso igrali tako odlične vloge kot letos, so bili precej trd oreh, čeprav jih je Pri morje porazilo tudi že na njihovem terenu. Letos pa je šla Ljubljana in ves je Slaviji uspelo, da je nadvela Ljubljano in s tem zopet prišla na prvo mesto.

Bask skoraj ni imel upanja, da si bo ohranil svojo dominantno pozicijo. BSK je ipak pretežak nasprotnik, kar dokazuje tudi vsaka zmaga nad Baskom 4:0.

Osiješka Slavija se bo polagoma znašla. Ze v Splitu je proti Hajduku zaigrala prav dobro, včeraj pa ji je uspelo, da je v Zagrebu odvzela Hašku eno točko.

Concordia je po lepi zmagi nad sarajevsko Slavijo zopet razočarana, in to hudo razočarala. Poraz 0:7 kaže, da bo Concordia vendarle postala žrtev letošnjega tekmovalstva za državno prvenstvo.

Tablica se je precej izpremenila in nam je prinesla nekoliko jasnosti, dasi še ne moremo ujeti točnega pregleda, ker je sedaj zopet izšla sarajevska Slavija in potisnila Baska na II. mesto. Državni prvak BSK Baska sicer še ni dosegel, pa mu je tik za petami, ker se je dvignil s V na III. mesto. Pri večeršnjih tekmah neodležena Hajduk in Gradjanski sta morala zaradi skoka BSK pasti za eno mesto, in sicer na IV. odnosno V. Z boljše goldiferenco je Jugoslavija potisnila Ljubljano s VI. na VII. mesto. Gostila se ni izpremenilo. VIII. Hašk IX. osiješka Slavija in povsem na repu neizbežna Concordia.

rejo ujeti točnega pregleda, ker je sedaj zopet izšla sarajevska Slavija in potisnila Baska na II. mesto. Državni prvak BSK Baska sicer še ni dosegel, pa mu je tik za petami, ker se je dvignil s V na III. mesto. Pri večeršnjih tekmah neodležena Hajduk in Gradjanski sta morala zaradi skoka BSK pasti za eno mesto, in sicer na IV. odnosno V. Z boljše goldiferenco je Jugoslavija potisnila Ljubljano s VI. na VII. mesto. Gostila se ni izpremenilo. VIII. Hašk IX. osiješka Slavija in povsem na repu neizbežna Concordia.

Slavija S	8	5	2	1	20:13	12
Bask	8	4	2	2	16:14	10
BSK	7	4	1	2	17:6	9
Hajduk	7	4	0	3	12:8	8
Gradjanski	5	3	1	1	13:4	7
Jugoslavija	6	3	0	3	16:8	6
Ljubljana	8	2	2	4	7:12	6
Hašk	6	1	3	2	7:13	5
Slavija O	8	2	1	5	10:21	5
Concordia	7	1	0	6	6:25	2

Prihodno nedeljo igrajo naši s Concordio v Zagrebu. Na sporedu so še srečanja: Bask Jugoslavija, Slavija O BSK, Hajduk Hašk Gradjanski bi imeli gostovati v Sarajevu, vprašanje je, če se bo do tedaj vrnil s turneje.

Slavija S : Ljubljana 3:1 (1:0)

Sarajevo, 22. novembra. Današnja prvenstvena tekma med Slavijo in Ljubljano je se odigrala na stadionu Slavije pred približno 1500 gledalci.

Ljubljana je nastopila s dvema rezervama. Igrala je deloma visoko, deloma nizko ter je tudi dobro kombinirala. Od igralcev bi bilo treba omeniti srednjega napadalca, desno zvezo, levo krilo in desnega branilca. V prvem polčasu se je Ljubljana omejila na defenzivno igro ter se posluževala V sistema. Od 15. min. drugega polčasa dalje pa so Ljubljanci prešli v napad ter bili na terenu v premoči. Pri stanju 2:1 za domače so se trudili z vsemi silami, da bi izenačili, kar bi jim bilo gotovo uspelo, ako ne bi tudi Slavija dala vse iz sebe ter pričela s protinapadi in tudi zabila še en gol.

Slavija je nastopila brez svojega izbornega branilca Zagorca, ni pa pokazala one igre, ki se je od nje pričakovala. Rajlič je tudi topot zatajil, zaradi česar je trpel ves napad Sarajevčanov.

Prvi gol in vodstvo za domače je dosegel Rajlič v 40. min. prvega polčasa.

V drugem polčasu je Slavija prvih 15 minut oblegala vrata Ljubljane. V 9. min. strelja Petrovič prosti strel. Zogo dobi Kranjc in postavi na 2:0 V 13. min. centrirala levo krilo Ljubljane, zogo dobi Lah, ki zabije edini gol za Ljubljano. V 32. min. je prišlo do težkega incidenta ter je morala tudi intervenirati policija. Vratar Slavije Kristulović je bil pri tem poškodovan ter je moral zapustiti igrišče. Na njegovo mesto je stonil napadalec Dugonič. Po tem dogodku so ljubljanski igralci zelo razburjeni in nič jim ne uspe. V 41. min. zabije Petrovič iz izredno ostrim strelom tretji gol za Slavijo in postavi končni rezultat 3:1.

Sodil je g. Živković iz Beograda dobro in objektivno.

Jugoslavija proti Concordiji 7:0 (2:0)

Beograd, 22. novembra. Na igrišču BSK sta bili danes dve prvenstveni tekmi. Ker dežuje v Beogradu že dva dni, je bil teren zelo blaten, kar je zlasti oviralo igralce zagrebske Concordie.

Concordia je začela dobro, dokler ni v 6. min. Perlić zabil prvi gol za Jugoslavijo. Jugoslavija je igrala precej ostro. Največ odgovornosti za to ima

sodnik Segedinski iz Subotice, ki je dovolil surovo igro. V 28. min postavi Petrovič na 2:0. Dve minuti kasneje drži vratar Concordie enajstmetrovko. V 31. min. izključi sodnik enega igralca Concordie.

V 6. min. drugega polčasa povisa Petrovič na 3:0, šest minut kasneje pa Šijačić na 4:0. V 15. min zapusti Valjarević zaradi poškodbe igrišče, tako da igra Concordia še z devetinaj igralci. V 23. min. je zopet Petrovič, ki zviša na 5:0, dve minuti kasneje pa Šijačić na 6:0. Osem minut pred koncem postavi Zečević končni rezultat 7:0.

Concordia je odgovarjala v vseh linjah. Dober je bil edinole vratar Puhar, ki je rešil svoje moštvo še večjega poraza. Jugoslavija je igrala v glavnem dobro. Razpoložen je bil zlasti njen napad.

Concordia je vložila protest proti tekmi zaradi tega, ker eden od stranskih sodnikov ni bil savezni sodnik kakor to predpisujejo propozicije za državno prvenstvo.

BSK : Bask 4:0 (2:0)

Ta tekma je bila mnogo zanimivejša kakor prva. Po rezultatu sodeč je Bask igral precej podrejeno vlogo. Temu pa ni tako, ker je Bask zlasti v drugem polčasu bil enakopraven nasprotnik.

V 3. min. zabije Moša po kombinaciji s svojim bratom prvi gol V 20. min. je Tirnanić srelec drugega gola.

V drugem polčasu je imel Bask lahko terensko premoč. Kljub temu pa je do bil še dva gola, ker je njegova krilska vrsta popustila. Vujadinović postavi v 30. min. na 3:0, par minut pred koncem pa Moša končni rezultat 4:0.

Slavija O : Hašk 2:2 (1:0)

Zagreb, 22. novembra. Slavija je bila boljše moštvo in bi skoraj zaslužila zmago, zlasti ker jo je sodnik Bilač precej oškodoval.

V 36. min. je uspelo Slaviji, da po kornjerju doseže vodstvo. Gol je zabil Eger. V 4. min. drugega polčasa izenači Horvat, istotako po kornjerju. V 26. min. pa je Slavija po Hmeličku zopet v vodstvu. In zopet je Horvat, ki je izenačil in postavil končni rezultat 2:2.

Slavija je imela večkrat priliko, da bi zabila zmagonosni gol, vendar pa ji to ni uspelo. Proti koncu igre pa je prešel Hašk v ofenzivo ki pa je bila prekratka, da bi mu prinesla zmago.

Podsavezno prvenstvo

Uspeh Reke — V Trbovljah in v Celju remis

VIII. kolo podsavezne prvenstva je prineslo Reki prav lep uspeh s tem, da so Vičani na tujem igrišču premagali Hermesa. V Trbovljah je uspelo Slovanu, ki se v zadnjem času znatno popravlja. Odzvati Amaterju eno piko. Istotako je kranjski Korotan delil v Celju točki s tamošnjim Olimpom.

Reka : Hermes 2 : 0 (2 : 0)

Po precej hladnem, sicer pa nogometno odličnem vremenu so Šiškarji izgubili svojo povratno tekmo z Vičani.

Obe moštvi sta nastopili v deloma spremenjenih postavah. Dočim so se Hermežani ojačili s povratkom Derende je bila Reka handicapirana z odsotnostjo dveh izrazitih napadalcev. Ermanovo moštvo je igralo brez svojega vodje, manjkal pa je tudi Cankar. Pričakovati bi torej bilo, da bodo Vičani klonili in da bodo Hermežani zlahka spravili na varno dve točki. Pa se je zadeva obrnila v nasprotno smer.

Viško moštvo je v vsej igri bolj ugajalo igrali so fantje v Viča lepši nogomet. pred-

vsem pa pametnejšega. Napad jim je bil kljub temu, da sta izostala omenjena »asa« najboljši del. Lepo je kombiniral in s pametnimi, dasi enostavnimi potezami, nenehoma vpiral nevarne pobege pred hermežansko svetiščo. Iz mnogih zrelih situacij je ta napad izbil dva lepa zgoditka, ki sta povsem zadostovala za gladko zmago. Najboljši je bil v napadu ma' in šibki, a tehnično prav dobri Klemenc, prodoren Slanina na desnem krilu, manj uspešen, a bolj zaposlen Jež na levem krilu. Dober je bil tudi Legat v desni zvezi, najsjakejši pa Broni-Battellino, vodja napada, ki je to funkcijo prepustil Klemencu. V halflis so Rečani šibki imajo zanesljivega srednjega krilca, stranska krilca pa nista dorasla ostalemu moštvo. Obramba je ves čas »plavalaa, in če bi bil nasprotnikov napad kolikoli bolj energičen, bi ne bilo ostalo »pri ničli. Zelo nezanesljiv je bil Markič v oolu.

Šiškarji kakor da jim sreča ni mila. Priznati jim je treba, da so se ogromno trudili, da so vložili v stvar vse dobro hotenje. Vsa poštvalnost pa ni nič pomagala spričo

dejstva, da je bil napad zmožen tudi take umetnosti, da je zastrelja' tudi stoođstotne stvari. K vsemu jih je sodnik prikrajšal za že doseženi zgoditek, ko je tik pred tem po nepotrebnem odstopal, dasi je bila pred nos Hermežanov ovupljava. V napadu je bil Derenda prvi del igre prodoren, potem je popustil. Par sprememb in pregrupacij je jalovost napada po možnosti še stopnjevalo. Premov v srednji vrsti se je v moštvo izražala s terensko promažjo, ki pa spričo slaboga napada ni uspela. Dobro je delala obramba ki je imela z nasprotnim napadom veliko dela. Maie' prvega gola ni mogel držati, ker je bil slabo plasiran, za drugi zgoditek pa nosi dober del odgovornosti.

Hermes je otvoril igro s svojo že običajno uvodno ofenzivo. Šele na preteku desetih minut so se Rečani mogli razviti. Ze v 11. min. doseže Slanina z ostrim prostim strelom pod prečko vodstvo za Reko. Igra je v nadaljevanju odprta. Rečani igrajo bolj zbrano, Hermežani nervozno in raztrgano. Okoli 30. min. pritiska Reka. Klemenc zelo lepo predlaga v luknje in v 52. min. pošlje Ježa na strel. Zoga najde not izpod Maie' in Battellino potisne do mreže. Bitka je odločena — Po odmoru poskusijo Hermežani vse, da bi popravili dotedanji, neuspeh, v 6. min. uprizorijo uspeh napad, pa ga sodnik zaustavi zaradi malenkostnega toula medtem je bila zoga že neubranljivo v reški mreži. Iz prostega strela seveda ne rezultira nič. Rečani so večji del polčasa vsi v obrambi in jim do konca uspe ohraniti naskok.

Inž. Jesih je imel med sojenjem več napadov slabosti, dasi se je trudil, da bi obdržal igro v rokah. Sodil je objektivno z znatnimi pogreškami.

Amater : Slovan 0 : 0

Trbovlje, 22. novembra.

Danes je gostoval v Trbovljah ljubljanski Slovan, ki je odigral proti Amaterju povratno prvenstveno tekmo. Za tekmo je vladala precej zanimanja, ker se je v splošnem pričakovalo, da bo Amater odvzel Slovanu tudi na svojem igrišču obe točki, kar se mu je bilo posrečilo v tekmi proti Slovanu v Ljubljani.

Prišla je pa precej narobe, igra je končala remis brez vsakega zgoditka. V prvem polčasu je bil Amater v delni premoči na terenu, toda njegov napad se ni mogel prebiti preko izvrstne Slovanove ožje obrambe. V tem delu igre sta se v amaterskem moštvo odlikovala zlasti Tramsak v napadu in Gracar v голу. Po odmoru je Amater svojo premoč v polju ne samo obdržal, temveč jo je še bolj izrazil, vendar ga je pri vseh njegovih akcijah spremljala izrazita smola. Tako je sicer razpoloženi Savojci dvakrat zgrešili v sigurnih pozicijah. Srednja amaterska vrsta je bila dobro razigrana in je nasprotnikov napad držala.

Slovan je imel najboljše moči v obrambi, ki je delala brezhibno. Tudi napad mu je bil dober, operiral je s kratkimi pasovi in v strnjeni povezanosti večkrat prišel nevarno pred amaterske vrata. Igra je potekala v splošnem fair in je rezultat realen.

Sodil je g. Kušar dobro in strogo objektivno.

Korotan : Olimp 1 : 1 (1 : 0)

Celje, 22. novembra.

Na Olimnovem igrišču se je danes odigrala pred 300 gledalci podsavezna prvenstvena tekma med kranjskim Korotanom in Olimpom. Tekma je bila živahna in napeta.

Olimp je nastopil v boljši postavi nego zadnji dve nedelji. Igral je tehnično v splošnem zadovoljivo. Glavna njegova moč pa je bila v elamu in poštvalnosti. Obramba je bila dobra, napad pa ni znal izrabiti mnogo lepo pripravljenih priik.

Gostje so v tehniki in v kombinacijah nekoliko prekašali domačine. Zlasti se je obnesla obramba s Starcem in Unterterjem, ki je točno čistila in rešila več na videz že zgubljenih stvari. Napad je bil premehak in se pred golom ni mogel takoj znajti.

Ze v 1. min. ima Korotan lepo šanso, a je ne izrabl. Sledilo je nekaj akcij z obeh strani. Polagoma preide Olimp v lahko premoč. V 42. min. izvedejo gostje protiakcijo in Senica pošlje v mrežo.

Po odmoru začne Korotan pritiskati, a kmalu popusti. V 12. min. izenači Cater s preciznim strelom. Olimp je v premoči in skuša z vsemi silami zvišati rezultat. Ožja obramba gostov pa prekrži domačinom vse račune.

Sodil je g. Reinprecht objektivno in brez večjih napak.

Predtekma med kombiniranim moštvom Olimpa in Atletiki je ostala z 1:1 (1:0) neodločena.

Ostale nogometne tekme

MARIBOR: SK Drava : Slavija (Pobrežje) 3:2 (1:1).

PRAGA: Prvenstvo. Slavija : Klado 6:0. Viktorija Žižkov : Zidenice 4:1. Sparta Moravska Slavija 3:2. Plzen : Nachod 5:3. Prostějov : Viktorija Plzen 2:0. Bratislava : Rusy 3:1.

NII Prvenstvo. Vienna FC Wien 1:1 (1:0). Admira : Favoritner AC 6:0 (2:0). Wacker : FAC 4:3 (1:1). Austria : Libertas 3:0 (2:0). Rapid : Postsport 2:2 (2:1). Sportklub : Hakoah 1:0 (1:0).

RIM: Prvenstvo. Juventus : Roma 5:1. Genova : Fiorentina 1:1. Bari : Milano 2:0. Bologna : Napoli 1:0. Lazio : Sampierdare 1:0. Novara : Triestina 4:1. Lucchese Alessandro 2:1. Ambrosiana : Torino 1:0.

BUDIMPESTA: Prvenstvo. Ujpest : Ferencváros 2:0. Nemzeti : III. okraj 1:1. Budapest : Kispest 5:1. Hungaria : Phöbus 4:1. Haladás : Soroksar 2:1. Elektromos : Szeged 4:1.

Čemu bi romali od trgovine do trgovine?

Naravnost k nam pridite po šofa, svilo, platno, flanele i. t. d. Ne boste se kesali!

„Manufaktura“ k. d.

trgovina, ki vas želi boljše postreči
Mestni trg 17.

Gozdni tek Smučarskega kluba Ljubljana

Včeraj je Smučarski klub Ljubljana priredil že običajni vsakoletni gozdni tek, katerega se je udeležilo veliko število tekmovalcev prireditelja in šest tekmovalcev SK Reke.

Tekmovalje se je vršilo pod vodstvom g. Bogdana Zupana, ki je svojo nalogo opravil prvo dobro. Proga je bila izpeljana v obliki osmice, katere prvi del je meril 2 km, drugi napornejši pa nekoliko več kot 3 km. Prvi let proge je šel od strelišča pod Rožnikom do Večni poti, nato v velikem loku preko močvirnatih travnikov tako da je križal cesto in se v lahkem vzponu vračal proti cilju. Ta del proge so tekli tekmovalci v starosti od 14 do 17 let. Drugi del se je vil od strelišča po cesti proti mestu,

Eden o pomenu angleškega oboroževanja

Anglija ne bo nikdar uporabila orožja za namene, ki niso v skladu z načeli DN ali Kelloggovim paktom

London, 22. novembra. V Leaningtonu je angleški zunanji minister Eden govoril med drugim tudi o angleški oboroževalni politiki in je podal o njej naslednjo definicijo:

Nikdar ne bomo svojega orožja uporabili za napadamo vojno in tudi ne za namene, ki bi ne bili v skladu s paktom DN ali s Kelloggovim paktom. Ako bo do tega prišlo, ga bomo uporabili le za obrambo naše lastne zemlje in za obrambo naših kolonij. Če bo nadajje potrebno, ga bomo uporabili tudi za obrambo Francije in Belgije proti vsakemu neizvnanemu napadalu v skladu z našimi tozadevnimi obveznostmi. Če bo prišlo do sklenitve zapadnega pakta, bomo naše orožje končno lahko uporabili, ako bo potrebno, tudi za obrambo Nemčije, seveda le v primeru, če bi postala žrtev neizvnanega napada. To so, razen naših točno oprele njenih obveznosti napram Iraku in Egiptu, vse naše formalne mednarodne obveznosti vojaškega značaja. Utegne se zgoditi, da bomo s svojim orožjem prisločili na pomoč tudi kateri drugi žrtvi neizvnanega napada, če nam bo to nalagal pakt DN, pravim pa tu, da »utegnemo« prisločiti na pomoč, ker ni tu naša pomoč avtomatsko regulirana, kakor v ostalih posamezno navedenih primerih. Avtomatske vojaške obveznosti imamo le s takimi državami, s katerimi so tesno povezani vsi naši imperialni interesi.

Ugoden odmev v Franciji

Pariz, 22. novembra. AA. Pariški tisk je zelo povoljno sprejel govor, ki ga je imel v Leaningtonu zunanji minister Eden. »Echo de Paris« pravi med drugim: Če bi bil angleški zunanji minister tako govoril tudi meseca julija 1914, bi Evropa ne doživela katastrofo svetovne vojne. Spričo tega govora se položaj Francije popravlja. Če bi Nemčija izzvala vojno, lahko Francija računala na to, da bo razen njenih zaveznikov z njo tudi Velika Britanija in sicer že takoj od vsega početka. Pojav Velike Britanije v našem taboru bi privedel k nam že sam po sebi tudi države, ki bi se morda sicer obotavljale.

»Ami du Peuple« pravi: Eden je sporočil Nemčiji, da je zapadna Evropa ozemlje, na katerem so prepovedani vsi njeni morebitni podvigi. Če bi bila naš zunanji minister Delbos in njegova stranka dosledna v politiki, ki jo proglašata, bi bilo treba zapreti Nemčiji dostop tudi v vzhodno Evropo in sicer z vojaškimi sporazumi, ki bi nam dali gotova jamstva v onih krajih na sve-

Je pa kmalu zapustil pot in kronil mimo vodvodnega rezervoarja strmo v hrib do Drenikovega vrha, kjer je bila najvišja točka. Od tu se je proga vila v strmem padcu okoli grmovja levo-desno, preko jarkov in podrtih debel proti cerkvi na Rožniku, nekoliko sto metrov pred vrhom pa je zavila strmo proti Čadu in mimo kapelice k strelišču, kjer je bil cilj. Ta del proge so tekli tekmovalci v starosti od 17 do 19 let. Glavna skupina pa je pretekla obs dela proge. Proga je imela 150 m višinske razlike in je bila precej težka. Zadnji del je bil izrazito tehučen in je zahteval od tekmovalca popolne zbranosti. Nesreče, razen nekaj majhnih prask, ni bilo nobene. Rezultati so bili:

2 km: 1. Jerman Fran (Ljubljana) 10.57, 2. Dobrajc Peter (Reka) 11.08, 3. Vedon Albin (L) 11.11, 4. Puster Metod (L) 11.11.5, 5. Snaj Lado (R) 11.41, 6. Vrag Fran (R), 7. Nedog Jože (L) 17.10.5, 3. Semrov Vladimir (R) 18.44, 4. Zajc Tone (L) 21.01, 5. Hodošek Koloman (L) 28.20. Izven konkurence je startal Ješe Rajko (L) 17.10.

Glavna skupina 5 km: 1. Dular Tone (R) 28.36, 2. Dekleva Milan (L) 28.37, 3. Starman Lado (L) 29.31, 4. Nedog Stane (L) 29.32, 5. Močnik Cvetko (L) 29.57, 6. Sercer Miroslav (L) 31.14, 7. Osolin Anton (L) 31.27, 8. Babnik Ivan (L) 31.58. En tekmovalci je odstopil. V tej skupini je iznenadil slabi rezultat znanega dolgoprogaša Lada Starmana. Upoštevati se mora, da je prišel šele pred nekaj dnevi od vojakov in ni imel zadostnega treninga.

tu, kjer smo imeli doslej samo riziko. Ureditve tega vprašanja je izredno aktualno in je čas zelo ugoden.

»Oevre« naglašaa, da svetuje Anglija vsem prizadetim, naj se narodi zapadno Evrope razvrstijo po tem, ali žele organiziran mir ali ne. Verjetno je, da bo jutri prav take misli izrazil v svojem napovedanem govoru tudi Roosevelt. Pristaši fašističnega sistema so v zadnjem času preveč povzdignili svoje glasove. Morda je že skrajni čas, da izpregovore sedaj tudi demokratske države. List je objavil tudi članek, posvečen izključno Edenovemu govoru, v katerem pravi, da noben francoski ministri predsednik ni imel prilike, da bi črno na belem prečital izjavo angleškega zunanjega ministra, da lahko računata Francija in Belgija na popolno vojaško podporo Velike Britanije v primeru, če bi bili neopravičeno napadeni. Vse kaže, da je mislija novega nemškega poslanika v Londonu Ribbentropu že sedaj doživela popoln neuspeh. Ribentrop je o priliki svojega kratkega sestanka z Edenom dejal, da bi se morala Velika Britanija pridružiti protikomunistični fronti, ki jo ustanavlja Berlin. Splošno sodijo, da je Eden gladko odklonil ta nemški poziv.

»Figaro« pravi, da je angleški zunanji minister v tem svojem govoru želel poudariti popolno solidarnost Francije in Velike Britanije v trenutku, ko se v Evropi in izven nje kujejo vse mogoče spletke in da je hotel izvršiti majhen pritisk na Nemčijo, da bi pristala na pogajanja za sklenitev zapadnoevropskega pakta, vprašanje pa je, ali je v skladu s francoskimi interesi, da se sedaj podpisše novi renski pakt. Kdo ve, koliko je mogoče v sedanjih okoliščinah zaupati Nemčiji. Če bi tak protokol mogoč kakorkoli prispevali k pomirjenju Evrope, bi morali tako ureditev pač pozdraviti z največjim zadovoljstvom.

Nenaden Ribbentropov odhod v Berlin

London, 22. novembra. AA. Poslanik Ribbentrop je včeraj odpotoval z zasebnim letalom v Berlin. V Londonu se bo vrnil v pričetku prihodnjega tedna. V Berlinu se bo posvetoval z vlado o španskem problemu in o paktu zahodnih držav, o katerem govori nota, ki jo je predvčeršnjim izročila vlada Velike Britanije podpisalcem lokarnske pogodbe.

Šentiljski umor pred razjasnitvijo

Sled drži za dvema moškima, ki sta se potikala tam okoli

Maribor, 22. novembra. Zagonečni roparski umor 18. t. m. v Št. Ilju, katerega žrtev je bil, kakor smo obširno poročali, 62letni plemoša Ivan Zunko, ki ga je neznan zločinec pobil do smrti in mu ukradel poštno vrečo s 14.000 Din gotovine, se je toliko razjasnil, da sta obinstvom zdaj že znani imeni dveh muno osumljenih moških. Za obema je izdana tirilica in je upati, da bosta kmalu padla v roke pravici.

Dan pred groznim roparskim umorom je prišel namreč k poštniku Jožetu Flašakerju v bližnjih Jelenčah neki 32letni možič velike, vitke postave, kostanjevih, nazaj počesanih las, pristrizanih brk in podolgatega obraza. Običen je bil v rjavkasto obleko. Omenjenemu posestniku je izjavil, da je prišel po svojo suknjo, ki jo je svojčas, in sicer meseca junija, ko je pri njem delal, pustil pri hlapcu. Ker mu je pa poštnik Flašaker dejal, da hlapca zdaj ni doma in da naj se zglaš naslednji dan, to je 18. t. m., je dotični možič odšel, češ da pride jutri. Dne 18. t. m. na dan groznega roparskega umora se je isti možič zglašil lopodrne pri nadzorniku proge Antonu Stefulu v Št. Ilju ter od njega zahteval znesek 72 Din, ki si ga je bil zaslužil od 4. to 9. junija kot progovni delavec. Stefula je nožaku dejal, da je znesek že postal progovni sekciji v Mariboru, kjer naj se zglaš v švrno izplačati. Toda možak se ni več zglašil niti pri poštniku Flašakerju niti pri progovni sekciji v Mariboru, pač pa je že leniški čuvaj v Štrihovcu Franc Krajnc 18.

t. m. videl možaka v družbi z nekim drugim neznanecem starih 25 do 30 let, srednje postave, običenim in svetlo sivo, precej ponošeno in raztrgano obleko, ko sta jo preko železniškega prelaza mahnila po državni cesti proti Št. Ilju. Ista možaka sta se v noči na 19. t. m. in sicer ob 2.30 zjutraj, vrnila nazaj proti Mariboru. Ker pa so bile železniške zapornice zaprte, sta morala čakati in sta ob tej priliki čuvaja Krajnc vprašala koliko je ura, kako daleč je do Maribora in ali je mogoče, da prideta do 5. ure v Maribor. Ko jma je Krajin odgovoril, da lahko prideta, ako bosta hitro stopila, je starejši dejal, da »gre danes vse tako, kakor da bi bilo zaopropano«.

Oblastva so prepričana, da sta omenjena dva možka izvršila roparski umor, in to tem bolj, ker je bil osumljeni možič, ki je prišel k posestniku Flašakerju in nadzorniku proge Stefulu, nad leto dni zaposlen v Št. Ilju in okolici, tako da so mu bile razmere dobro znane. Ime dotičnika je dobro znano in se za njim vršijo intenzivne porizvedbe.

Teden dni filma

Velik filmski uspeh mlade Ljubljancanke

Tako rekoč po naključju so naši ljubitelji odkrili, da se nam Slovencev poraja nova filmska zvezdnica, ki so tuje filmske kritike o njej polne hvale. Je to Ljubljancanka Geraldina Katnikova, ki šteje sele 16 pomladi. Njen oče je bivši železniški uradnik in zdaj šef jugoslovenske turistične pisarne na Dunaju g. Katnik. Mladost in velika nadarjenost Geraldine sta tisto, ki ji obetata še lepo bodočnost.

Prihodnji teden bomo lahko gledali v Ljubljani Ufin film »Dekle Irena«, v katerem nastopa Geraldina Katnova, kakor se kratko glasi njen zvezdniski priimek. Snov filma je tragedija dekleta, ki vidi v ponovni možitvi ljubljene matere vdove izdajstvo nad pokojnim očetom. To dekletje je Irena, ki jo igra Sabina Peteršova, a njeno aestro Babo podaja Katnikova. Mati vdova je sloveča filmska igralka Lil Dagower.

Zanimivo je, da se je berlinska kritika prav o naši rojakinji izredno pohvalno razpisala. Tako pravi med drugim, da je treba

16-letno Geraldino šteti med najbolj nadarjen naraščaj — nemškega filma. Kot Baba v »Dekletu Ireni« kaže svežost, temperament in drzen humor poredneža, kar se redkokdaj vidi na platnu. Salamensko drzen pobalincek v kratkem dekliskem krilu (Baba naj šteje v filmu sele 14 let) in razdreno zadovoljen deklík, ki nadvse ljubi porednosti in sladkosti, sicer pa brezskrbno živiga na vse občutke velikih. Geraldina Katova si bo kakor končuje omenjena kritika, na prvi mah osvojila v tem filmu srca vseh gledalcev.

Naglasiti je še treba, da je prav naša rojakinja Katnikova spriču svoje originalne igre v izredni meri pripomogla temu filmu do velikega uspeha. Čeprav je to sele njen prvi nastop in čeprav poleg nje igrajo po večini same odlične igralske moči. Vsekako vsega priznanja vreden uspeh, da v toliki luči ni zatemnila. Iskreno želimo mladi Ljubljancanki še mnogo takih in večjih uspehov.

Amerika spet straši z zvočnofilmsko revolucijo

Strah se polasča vseh kinematografskih podjetnikov, kaj če preko noči zastarajo njihove najnovejše, drage aparature, v katere so toliko investirali. No, zaenkrat vsaj ta revolucija ne bo tako krvava kakor je španska in je veliko vprašanje, ali bo prišlo sploh do kakšnih bistvenih izprememb v doglednem času. Potrebno je pač pogledati nekoliko za kulise ameriških veletržev, ki so si v laseh v konkurenčnem in prestižnem boju. Zastopuje malenkostna izprememba, pa že lansira dotična trdva v strokovne liste in v dnevni tisk razburljivo vesti o prednosti te »nove« aparature, ki obeta zrevolucionariti ves filmski trg.

Res je sicer, da je RCA (Radio Corp. of America) s svojo ultravioleto zvočno sledjo skoraj na mah izpodrinila WE (Western Electric) iz ameriških ateljejev. Čeprav je imela slednja ob začetku »zvočnega pokreta« v filmski industriji velikanske prednosti in je takrat RCA šepala daleč za WE. Taki trenutni preokretji so pa mogoči le v bogati Ameriki kajti tam si velike produkcijske trdve morejo privoščiti vesleje da plačujejo licence WE dalje, med tem ko si pustje vgraditi v ateljeje nove naprave RCA katerimi tudi takoj delajo. To je pri

ogromnem eksploatacijskem trgu ameriške filmske industrije možno in tudi rentabilno. Evropski producent mora precizneje in opreznije kalkulirati. Tu ni vedno na mestu tirati neko reč do 100 odst. popolnosti; včasih zadostja tudi 80 odst., posebno če velja nadaljnih nekaj odstotkov več kakor vseh 80 skupaj! Včasih podraži malenkostna prednost celo napravo za dvakratno do trikratno ceno, tako da se iz zgolj preudarnega rentabilnostnega računa ne izplača tako forsiranje do popolnosti. Zadnji odstotki pred 100 so najdražji kakor je na primer zadnjih dvesto metrov Mont Everest hupe premagati kakor vse tisoče metrov poprej.

Čez nekaj časa, ko se prvo navdušenje za kakšno novost poleže, cena rapidno pade in se stabilizira na nivoju stvarne vrednosti. Vsaka reč vleče, dokler ima nimbus novosti, in s tem računajo enako kakor pariški modni kreatorji tudi ameriški fabrikanti zvočnih filmskih aparatov. Čeprav ne prinašajo v bistvu ničesar novega, marveč le, lahko bi rekli, nekakšne modne finese, ki so pa že jutri od konkurence prevpite in pojutrinšnjem pozabljene.

Filmski arhitekt

(f) Njegove zgradbe stoje le nekaj dni in vendar jih vidi mnogokrat več oči kakor pa one iz opeke in jekla, ki stoje desetletja in več. Filmski arhitekt je pač edini izmed svojih stanovskih tovarišev, ki žanje tem več priznanja, čim več fantazije je položil v svoje osnutke. On je tako rekoč čarovnik ki postavi, če treba, nebo ali pekel, kot arhitektonsko oblikovano mojstrovino v ateljeje. Zgraditi monumentalno hotelsko avlo ali svetlikajoče se plešišče, zapeljiv budoar ali običajno delavnico, to so vsakodnevne naloge filmskega arhitekta, ki jih vedno znova, čim originalnejše izpolnje, stresa iz rokava. Pri zgodovinskih zgradbah, bodisi od grških stebrov, florentinskih palač ali ruskih gradov pa do srednjeveških trdnjav ali navadnih kmečkih bajt mora delati arhitekt točno po predlogah ali studijah iz muzejev. Edino le v futuristični arhitekturi lahko da duška svoji več ali manj originalni oblikovalni fantaziji. Tako na primer so napravili arhitekti osem različnih osnutkov za svoječasni Ufin tehnični film »Zlati«. Izbran oziroma obojen ni bil v celoti niti en osnutek, marveč je bilo pri najboljšem še marsikaj izreženega, preden je prišlo do gradnje.

vzdržali tudi prihodnje ledeno dobo ter jih bodo naši potomci v svi budočnosti našli žive in ne le kot fosilije.

Ker smo ravno pri fosilijah, bo morda zanimalo, da so jim že naši davni predniki za časa stare kamene dobe posvetili pozornost, kajti v laborijskih paleolitskih nomadov so našli razne, tudi že ledaj izumrle polže, ki so jih uporabljali za obratnice. Kaj so si mislili o ostankih, ne vemo; če pa pomislimo, da vidi nepoučeni človek v teh ostankih še dandanes bajla, lahko sklepamo, da so jim tudi tedaj pripisovali razne čudotvorne lastnosti. Po O. Ablu vidijo na pr. na Kitajskem v kosteh in zobovju terotarnih in kvartarnih vretenčarjev ostanke zrnjev, ki jih prodajajo kot sredstvo proti bolezenskim nadlogam. Na Gorjem Avstrijskem pa devajo živini v korita za napajanje neke fosilne polže, češ, da jo obvarujejo boleznim in vrogljavice. V prejšnjih vekih so smatrali kosti večjih izumrlih vretenčarjev za ostanke človeških velikarov. Znano je, da je Odršej po trojanski vojni prispel na otok kiklopov (Sicilija), kjer je za las ušel enookemu velikanu Polifemu, ko ga je prej osleplil. Oko je imel Polifem sredi čela. Grki so videli v ostankih ledenodobnih slonov, katerih lobanje so imele v sredini čela večjo nosno luknjo, ostanke enookih ljudi. Saj piše celo jezuit Kirchner l. 1664, o ostankih Polifema v neki jami pri mestu Tripiani na Siciliji, dolžino pa ceni na 30 čevljev. Pri tej prički so omenbe vredni tkzv. »dilatirani«, struja, ki je zastopala teorijo Janeza Woodwarda (1665) o vesoljnem potopu in ki je fosilne ostanke pripisovala baš tej povodnji. Goreč zastopnik te teorije je bil neki I. Scheuchzer iz Curiha v Švici, ko je zagledal ostanek repatega velekrkna iz miocena (terciar), je proglasil okamenino kot žalostljivo okostje starega grešnika, ki ga je vesoljni potop uničil. Ta trditve nam dokazuje anatomsko znanje tedanjega časa. Čuvver je kasneje dokazal, da je omenjeni fosilni človek sorodnik sedanjega japonskega velekrkna, ki so ga krtili »Andrias Scheuchzer« v spomin na zaslepljenost te danjega časa.

Iz akvaristove torbe

V Ljubljani sami so ribniki z raznimi ribami, ki stoje v tem času navidezno brez življenja, temni, neprijazni, kakor da se je noč ki jo je presenetil dan, vanje skrila. V bajer na Opekarski cesti je bilo lanske jeseni spuščeni 6 večjih peškavcev, ki so se drstili ter je kljub raznim sovražnikom ostalo še precejšnje število naraščaj dolžine 1 do 3 cm. Taki so zlasti prikladni za manjše akvarije. Peškavci so trdni in bodo

Golobi, berači in šport v Zagrebu

Zagreb, novembra
»Na, hodi, taubice!... Taubice, taubice!«
Gospod, brez dvoma penzioner, sedi na klopi s koruzi v roki. Golobi ga boječe obletavajo.
»Taubi, taubice!«
Vsak dan ob desetih čaka nekaj sto golobov v Varšavski ulici. Potrpežljivo hodijo po trotoarju, odletajo na streho in spet na trotoar. Točno ob desetih jim lastnica gostilne nasipa koruze na cesto. Deset, petnajst ljudi stoji okrog golobov in nemo opazuje svoje ljubljence.
Golobi, prebivalci gledališča in univerze, imajo tudi svoja prijatelja. Vsak dan dvakrat dobio od njega žgance. Ljudje se zaustavljajo na Aleksandrovcem trgu.
»Taubi!... Taubice!«
Vsak tremlet se nekje v prvem, tretjem nadstropju ali na podstrežju odpre okno in na trotoar dežja koruze. Žganci, v vodi razmočen kruh.
»Taubi, taubi!... Taubice, hodi!«
Taubice so povsod: na trotoarjih, na spomenikih, v zraku, na strehah.
Ljudje, to se pravi teši, ki prosijo, so čisto na trotoarjih. Nemogoče jih je prešteti. Na vsakem koraku jih srečuješ. Hodijo za

vami in od jutra do noči ponavljajo:
»Molim dinar, gošpa, da si kupim kruha!«
»Dinar, gospon, za kruha...«
»Idi k Mačeku, on hrani sirotinju!« godrnja dobro oblečen gospod.
»Za kruha, mišostiva, molim...«
Ničte ne deli. Nemogoče je deliti. Ljudje so se navadili na berače, kakor so se navadili na taubice. Nikogar več ne bodo za kruhom izlegljene roke.
Od petih je Masarykova ulica nabito polna ljudi. Zvižganje, vpije. Stojijo pred velikim plakatom »Novosti«. Morda izražajo svoje simpatije Madridu?
O ne! Kakaj na objavo rezultata tekme v Liverpoolu. Usoda Španije je danes potisnjena v ozadje.
Na Jelačićevem trgu se pripravata dama in kumica. Dama ima rdeče pobarvane nohte in hoče kupiti jabolka od kumice. Kumica ima tenko, iznošeno bluzo in trde, rdeče roke. Dve uri daleč je prinesla svoja košar jabolok. Milostivi o jabolka predraga.
»Kaj misliš, kumo, da mi imamo penez kak listja!«
»A pakte si morete farbati? Zato imate penez?«
Dame so ogorčene; kakšna predrznost! Ali veste, s čim si ve danes ljudje eluzijo kruh? S tem, da eno ali dve uri vodi

Stara umetnost našega Primorja

Zanimivo predavanje pod okriljem Jadranske straže

Ljubljana, 22. novembra.
Sinoči je pod okriljem Jadranske straže predaval v avtoru OUDZ g. Srečko Vrgnanin, direktor Turistične zveze za Hrvaško primorje, o umetniški dediščini našega Primorja. Predavanje je privabilo precejšen krog ljubiteljev našega morja, hrvaški odbor JS skuša s propagandnimi predavanji buditi in širiti pomorsko zavest in pokazati vsemu narodu, kako ogromne važnosti je naše lepo Jadransko morje, od katerega je odvisen razvoj države. Predavatelj je z zanimivimi skiptičnimi slikami pokazal naša lepa obmorska letovišča.

Bilo je tako, kakor bi potovali ob obali od mesta do mesta in občudovali lepoto naših krajev, po katerih tako žeja tuje. Videli smo Trsat z znamenitim samostanom. Bakar s kopalnicem in slavno cerkvijo, kateri je naš mojster Plečnik ohranil njen starinski zgodovinski značaj kakor mnogim drugim umetniškim relikvijem. Navdušeni smo si ogledali Crikvenico in Kraljevico, nato pa smo se oddahnil v Novem, starodavni stolici modruških škofov. Zamikalo nas je kopalništvo, da bi se najraje šli tja kopat iz naše Ljubljane, čeprav je že sezona pri kraju. No pa pojdemo drugič. V mestecu Bribirju smo se za-

mislili nad starodavnim Vinodolskim zakonikom, ki je nastal tu. Senj je bil slavno uskoško gnezdo in glavni nacionalni stebel odpora proti latinskemu svetu. Na Pagu smo si ogledali stare slovanske ornamente, vsekane v nagrobni kamen. Prevzela nas je veličastnost Zrmanje z globoko strugo in sinjebelo čisto vodo. Videli smo tudi znamenito Zvonimirovo glagolisko baščansko piščo iz leta 1070. Na kraju pa smo videli še Aleksandrovo, Krk, Malinsko, Omišalj in Rab. Tu so v samostanu sv. Evfemije slavne slike Tiziana in Tintoretta.

Predavatelj je pokazal nato še razne znamenitosti, ki odražajo bizantinski vpliv, barok in vpliv mlajše benečanske šole. Razni predmeti, kakor zlate monštrance, starinske skrinje, oprema cerkev, kažejo, da je bila tu po teh krajih umetnost že v 14. stoletju visoko razvita. Mnoge reči so izvršili naši primorski umetniki, katerih imen sicer ne poznamo, vendar pa vidimo na delih živo ohranjen slovanski značaj.

Predavanje g. Vrgnanina je trajalo poldrugo uro. Poslušalci so mu bili za njegov trud prav hvaležni, saj so v tako kratkem času mogli videti vse glavne znamenitosti naših primorskih krajev.

FILATELIJA

O zbiranju znamk

Znamke, ki jih ni v katalogih

Imamo pa tudi znamke, ki niso v nobenem katalogu označene in zato marsikateri zbiralec premišlja, kaj naj z njimi stori. Vendar pa bi bilo zgrešeno, če bi označevali vse, kar ne spada pod pojem poštne znamke, razen kolekov, železniških in brzojavnih znamk ter drugih podobnih izdaj, med sleparske znamke.

Pri pravih znamkah, ki so bile narejene zaradi tega, da bi z njimi spravili zbiralec na krivo pot, se zmerom skriva v ozadju goljufija na račun človeške nevednosti. Ali so to znamke države, ki je sploh ni, kakor na primer znamke »kraljevine Sedanga«, ki jo je hotela pred nekaj stoletji ustvariti skupina pariških trgovcev s pomočjo nekega pustolovca, ali pa na primer znamke kakšne države, ki je šele zelo pozno dobila znamke, pa tudi na primer znamke Andore ali Bruneja, ki znamk sploh nista imela.

Po krivici pa bi šteli med sleparske znamke tiste, ki jih sicer ni izdala redna državna pošta, pa so bile pripravljene za kakšno novo vlado, ki se je borila za oblast, da je naposljed ni dobila. To so razne politične izdaje, kakor na primer znamke macedonskega revolucionarnega komiteja, ki so bile pripravljene za časa balkanske vojne, ali na primer posebne znamke pokrajine Zulie v Venezueli. Tudi razne prevratne znamke, kakor na primer posebne avstrijske znamke za Tirolsko, razni pretiski za češko pošto, avstrijske znamke s pretiskom »Slovenije« itd., lahko štejemo v to vrsto.

Brez števila je znamk, ki s pošto ali pa sploh z državo nimajo nobenega stika. To so razni koleki Rdečega križa in drugih organizacij. Take znamke ne postanejo nič več vredne, čeprav so bile slučajno nalepljene na pismo poleg pravih znamk in so mimo grede ujele kos poštne žiga.

Pretiski in žigi na znamkah

Zlasti ogromno število pretiskov smo imeli med vojno in tik po njej. Dostikrat jih je seveda povzročila špekulacija. V te-

danjih neurejenih razmerah ni bilo mogoče vsega kontrolirati in tedaj so nastale razne »zasilne izdaje«, za katere so plačevali filatelisti ogromne vsote, pa se je potem izkazalo, da jih je napravil kakšen podjeten poštar-filatelist in so bile seveda znamke zaradi tega brez vrednosti.

Maribor preko nedelje

Maribor, 22. novembra.
Maribor se je danes prebudil v sončni jesenski nedelji. Mariborčani ki ljubijo prelepo okolico in nedeljsko razvedrilo, so jo imenitno izkoristili. Mahnili so jo na razne bližine in bolj oddaljene postojanke.

Operetna premiera

Sinoči je bila narodnem gledališču premiera znane operete Srečka Albinija »Baron Trenk«. Mariborsko gledališče občinstvo je z velikim zanimanjem pričakovalo to uprizoritev in je bilo gledališče nabito polno. Sodelujoči so svoj posel dobro opravili in so bili nosilci vodilnih vlog deležni pristranskega priznanja in lepih soplekov. Dirigent je bil Lojze Herzog, režiser Rasberger, koreograf pa Anton Harastovič. Veliko zanimanje mariborskega gledališkega občinstva je za poslovilni večer bive primadome mariborskega gledališča gđ. Pavle Udovičeve, ki se v četrtek 26. t. m. poslovila od Maribora kot Madeleine v Abrahamovi opereti »Ples v Savoyuc.

Uspelo akademijo

so imeli sinoči v dobro zasedeni veliki dvorani Kazine dijaški mariborskih srednjih šol organizirani v Počitniški zvezi. Po glasbeni točki ki jo je odlično izvajal dijaški orkester, je bil pozdravni govor osmošolca Drenovca, nato pa so sledile razne pevskie in glasbene točke. Nastopili so dijaški orkester, moški in mešani zbor pod vodstvom osmošolca Ivana Colnarica in sedmošolca Cirila Ovetka. S to akademijo so mariborski dijaški pozvali svojo veliko vneto in smisel za pevsko kulturo.

Predavanje

dr. Preobraženskega

V Ljudski univerzi je bilo v okviru ruskega cikla predavanje o zapiskih Marije Baskirčeve. Predsednik g. Inž. Kukovec je predstavil poslušalcem lektorja ruskega jezika na ljubljanski univerzi g. dr. Preobraženskega. Dnevnik Marije Baskirčeve nam priča o veliki nadarjenosti in ambicioznosti te žene, ki je že v rani mladosti zapustila rodno Ustajino in se preselila v Francijo. Lepa po zunanosti in še lepša po svojem notranjem gledanju na vse dogodke si je z vztrajnostjo in neprestanim študijem obogatila svoje znanje. Nikoli srečna in nasprotni sebi kar najbolj kritična, na je izšla vse svoje občutke v dnevnik, ki je pisan v brezobzirni diskrétnosti. V vsem svojem stremljenju ni poznala ovir, udejstvovale se je na vseh področjih in postala naposljed znamenita sljarska umetnica. Njeno rahlo zdravje jo je nazadnje priklenilo na bolniško postelj, kjer je v 23. letu starosti umrla in zapustila potomcem svoje slike in dnevnik, ki nam izpričuje čudovito pot ruske ženske. Odlični predavatelj je nanzal v svojem predavanju številne primere iz njenega življenja in bil deležen za svoja izvajanja toplga priznanja.

Gospodarsko poslopje zgorelo

Na posestvu Franca Pukšiča v Cogetin-cih je nastal požar, ki je upepelil gospodarsko poslopje z vsemi letošnjimi pridelki. Na mesto požara so prispeli gasilci od Sv. Antona, katerim se je posrečilo lokalizirati ogenj in obvarovati hišo. Tudi živino so rešili. Povzročena škoda se ceni na 30.000 dinarjev in je delno krita z zavarovalnico. Sumijo, da je bil ogenj podtaknjen.

Med zaščitne znamke spadajo tudi natiški »Specimen, Saggio, Muestra, Prueba, Obrazec« in drugi, ki izpričujejo, da je znamka samo vzorec in da se ne sme uporabljati za frankaturo.

Preluknjane znamke smemo smatrati samo takrat za posebne znamke, kadar to preluknjane pomeni nadomestilo za pretek. Tak način označenja vidimo pri starejših luksemburških znamkah, ki so preluknjane s črkami besede »Officiel«, kar pomeni, da so postale uradne znamke. Tudi tuniske znamke dobimo preluknjane s črko »Te«, kar pomeni, da je znamka postala na ta način portovna (»Te« pomeni okrajšava za »taxe«). Avstralskih znamk, ki so preluknjane s črkama »OS«, Angleži navadno ne prištevajo med posebne uradne znamke, ker dobe te znamke preluknjane šele potem, ko jih postane uprava odda posameznim uradom. Noben angleški katalog ne omenja teh znamk s posebnimi cenami, med tem ko jih po drugih državah zbirajo, ker se pač po ceni ne razlikujejo od navadnih.

Navadno preluknjane, torej izsekanje luknje, je običajno samo manjvredne način razvednotenja znamk z visoko nominalo. Ki prepreči ponovno uporabljenje iste znamke. To razvednotenje dobimo prav pogosto pri španskih znamkah, kjer so se te znamke uporabljale za plačevanje brzojavnih pristojbin. Istega načina so se posluževali pred vojno in med njo v Rusiji. V Urugvajju preluknjavajo v zadnjem času znamke v obliki dveh zvezd. Argentinske znamke, preluknjane z napisom »Inutilizado«, so bile uporabljene za obračunavanje večjih poštnih in davčnih pristojbin. Razumljivo je, da tako preluknjane znamke pri zbiralcih niso prav prijubljene in da jih nihče ne cenj preveč. Ker pa so navadno prav poceni, cenejše kakor lepo uporabljene znamke, si zbiralec v sili za-maši z njimi prazno mesto v zbirki za toliko časa, dokler ne dobi boljše znamke. Navadno jih v menjavi cenimo za četrtnino ali petino normalne cene iste lepo uporabljene znamke.

Postani in ostani član Vodnikov družbe!

Avto je drčal brez šoferja po ulici

Nenavaden dogodek se je pripetil v Stolni ulici tukajšnjemu trgovcu z usnjem g. Vaclavu Vošnjaku. Ko je popravil avto, je pozabil na to, da je bil avto po stavljen na prvo brzino. Posledica je bila, da je vozilo prišlo v tek in prevrglo Vošnjaka, ki se ni mogel pravočasno umakniti. Nato je avto zdrčal po Stolni ulici, dokler se ni ustavil ob zidu neke hiše. Precej poškodovanega Vošnjaka so izročili v domačo oskrbo.

Skrivnostni napadi

Ko je bil ponosi vračal 65letni krojaški mojster Filip Komana, stanujoč na Koroski cesti 34, proti domu, so ga iz zasede napadli neznanca, ga podrli na tla in mu z uradci rok in sunki nog polomili več reber na levi strani. Komana so reševalci prepeljali v mariborsko splošno bolnišnico, policija pa vrši preiskavo za napadalca. Zrtev napada je postal tudi 37letni posestnik Josip Gamser iz Trbove pri Sv. Petru nižje Maribora. Ko je stopil iz hiše, so neznan napadalec skočil nanj in mu z nekim trdim predmetom prizadejali na glavi tako občutne poškodbe da so ga morali prepeljati v bolnišnico.

Hmeljski izvozniki imajo organizacijo

Zalec, 22. novembra.
Z ustanovitvijo banovinske hmeljske komisije in poleg že obstoječega Hmeljar-skega društva kakor tudi Hmeljske prodajne zadruge se je pokazala potreba organizacije hmeljskih trgovcev, in to tembolj, ker razno tolmačenje deviznih in izvoznih predpisov otežuje in čisto tudi preprečuje normalni hmeljski izvoz. Hmeljski trgovci so prišli do prepričanja, da je mogoče regulirati hmeljsko trgovino sporazumno s produkcijskimi organizacijami, posebno ker so interesi produkcije identični z interesi trgovine. Zaradi tega se je ustanovilo Združenje jugoslovenskih hmeljskih izvoznikov komisionarjev dravske banovine s sedežem v Zalcu in je bila na ustanovnem običnem zboru, ki se je vršil 7. t. m. izvoljena tale društvena uprava: za predsednika Maks Cukala (št. Jurij ob Taboru), za podpredsednika Ivan Virant (Zalec), za tajnika Stanjo Oset, (št. Peter v Savinjski dolini), za blagajnika Fran Gorican (Zalec), za odbornika Josip Tiršek (Polzela), za namestnika Josip Aubrecht (Zalec) in Anton Ulaga (Celje), v nadzorni odbor Stefan Zagode (Zalec) in Rihard Maršič (Braslovče), za predsednika razsodišča Franc Piki (Zalec).

S tem postane organizacija produkcije in izvoza hmelja v dravski banovini sele popolna. Zdej ne zaostaja za svetovnimi ter je slična nemški in češkoslovaški ureditvi.

Dr. Patsy je bil velik skopuh. Kadar je dobil goste, je bil navadno gost svojih obiskovalcev. Vsakdo je kaj prinesel s seboj. S tem je Mr. Patsy gostil svoje obiskovalce. To je postala že kar navada.

Nekega dne pa so se vsi zarotili. Ničte ni ničesar prinesel. Ne cigarete, ne jedi, ne konjaka, nič.

Zunaj pa je bilo kakor iz vedra. Vsi so močali.

»No, pa je vendar lepo,« se je iznenada oglasil mr. Patsy, »zunaj je dež, mi pa sedimo lepo na suhem.«